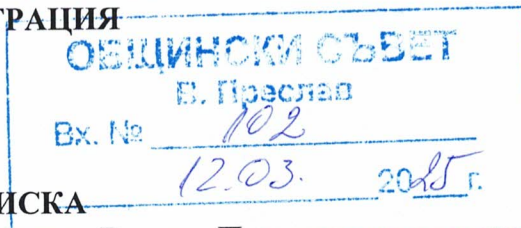

Водеща - туризъм
всички

7,5

**ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ
ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ**

**НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ**

**ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от инж. Янко Йорданов - кмет на Община Велики Преслав**

Относно: Одобряване на *Годишен доклад за наблюдение изпълнението на План за интегрирано развитие на Община Велики Преслав 2021-2027 г.* за четвъртата година от неговото действие – 2024 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ,**

Съгласно изискванията на чл. 23, т. 4 от Закона за регионалното развитие, чл. 72 от Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие и необходимостта от изготвяне на ежегоден доклад за наблюдение и отчитане на План за интегрирано развитие на Община Велики Преслав 2021-2027 г. (ПИРО) беше изготвен *Годишен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО* за четвъртата година от неговото действие – 2024 г., който е представен на Вашето внимание. Той съдържа информация за:

- общите условия за изпълнение на плана в общината;
- постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана въз основа на индикаторите за наблюдение;
- предприетите действия с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана;
- изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
- заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

Във връзка с гореизложеното Ви предлагам следния проект за решение:

На основание чл. 21, ал. 1, т. 12 и чл. 27, ал. 3 от ЗМСМА във връзка с чл. 24, т. 4 от Закон за регионалното развитие Общински съвет Велики Преслав

РЕШИ:

Одобрява *Годишен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО на Община Велики Преслав 2021-2027 г.* за четвъртата година от неговото действие – 2024 г.

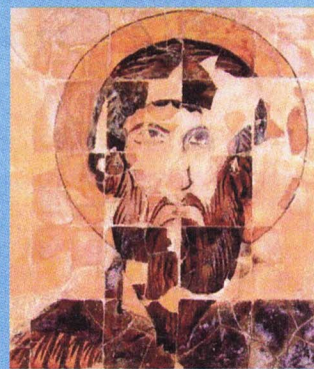
Приложение: Год *на наблюдение изпълнението на ПИРО за 2024 г.*

Вносител:

ИНЖ. ЯНКО ЙОРДАНОВ
Кмет на община Велики Преслав

Заличено на основание
чл. 4, § 2 и чл. 6, § 3 от
Регламент (ЕС) 2016/679.

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.**

МАРТ 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

- I. Общи условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие и в частност промените в социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2024 г.
- II. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение
- III. Изпълнени проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината през 2024 година
- IV. Действия, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие
  1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни
  2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през отчетната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми
  3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие
  4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на плана за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината
  5. Мерки за прилагане принципа на партньорство
  6. Резултати от извършени оценки към края на 2024 година
- V. Заклучения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети на община Велики Преслав в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и Общия устройствен план на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021 – 2027 г. е приет от Общински съвет – Велики Преслав с Решение № 318/Протокол № 28 от 21.09.2021 г., на основание чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА и на основание чл. 23, т. 1 и чл. 24, т. 1 от Закона за регионалното развитие, във връзка с чл. 21, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав е разработен за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората. Документът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на редица нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, насърчаване на инвестициите, устойчиво развитие на туризма и други.

Основната цел на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР. ПИРО е разработен за цялата територия на община Велики Преслав, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и коопериране със съседни общини.

Настоящият Годишен доклад за наблюдение изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. (ПИРО) е изготвен на основание чл. 23, т. 4 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и чл.72 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР). Това е четвъртият отчетен доклад за програмен период 2021-2027 г., който обобщава всички проекти, мерки и дейности, реализирани на територията на община Велики Преслав в периода 01.01. - 31.12.2024 г.

Съгласно нормативните изисквания, изпълнението на ПИРО се отчита чрез ежегодни доклади за наблюдение на изпълнението, които се изготвят по определен от Кмета на общината ред и се одобряват от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща календарна година. Годишният доклад е публичен и се оповестява на страницата на общината в интернет. Копие от доклада се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Настоящият доклад за наблюдението на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2024 година съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана;
4. Изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
5. Заклучения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Общинският съвет е орган за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие. Мониторингът и контролът на изпълнението са неразделна част от общия процес на реализиране на публични политики в Община Велики Преслав. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана посредством реализацията на мерки и проекти/дейности и включените индикатори за оценка.

Системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за балансирано, устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Мониторингът на плана за развитие трябва да осигури ефективно и ефикасно изпълнение на различни секторни и тематични политики за развитие, които попадат в предметния обхват на местното самоуправление. Той трябва да спомогне за постигането на резултатите на политиките и да гарантира широк обществен достъп до тях.

Мониторингът изисква набирането на количествени и качествени данни за почти непрекъснатия процес по изпълнение на съответните проекти и политиките/приоритетите, които те прилагат и/или следват, като напредъкът към текущия момент се сравнява с първоначалните очаквания. Целта е да се определят евентуалните необходими корективни действия при отчитане на несъответствие и текущо да се адаптира стратегическия документ към динамично променящите се фактори на средата - политически, икономически, финансови, епидемиологични и други.

Чрез мониторинга на ПИРО се цели да се предостави на компетентните местни органи (Общински съвет – Велики Преслав, Кмета на общината, служителите от общинска администрация), както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка, или липсата на напредък по заложените цели и резултати. В резултат на мониторинга могат да се направят своевременни промени в начина на изпълнение, в приоритетите и целите на ПИРО, който трябва винаги да следва актуалните теми и проблеми на обществото и политиките за тяхното разрешаване.

В Годишния доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО за 2024 г. са използвани данни от: НСИ, Информационната система ИСУН, Дирекция „Бюро по труда“, Главна дирекция „ГРАО“, ОС „Земеделие“ Велики Преслав, ДГС Преслав, РЗИ, Общинска администрация – Велики Преслав и др.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на ПИРО.

I. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Отчетната 2024 година е поредната, поставила страната ни и българските общини на сериозни изпитания. Военните конфликти в международен план, както и постоянното вътрешнополитическо напрежение у нас оказват негативно влияние на социално-икономическите процеси и забавят изпълнението на важни общински проекти и дейности. Политическата нестабилност от предходните години с честа смяна на централната власт и служебни кабинети се задълбочи с поредните предсрочни парламентарни избори.

Продължителната липса на възможности за кандидатстване за европейско финансиране забави изпълнението на проектите, включени в ПИРО. Негативните демографски тенденции също оказват силен натиск върху развитието на социалните системи и неблагоприятно влияние върху икономиката.

Изминалата 2024 г. е четвъртата отчетна година на прилагане и изпълнение на проекти, мерки и дейности от Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за програмен период 2021-2027 г.

Въпреки трудностите през 2024 година Община Велики Преслав продължава да работи за изпълнение на предвидените проекти, мерки и дейности, насочени към подобряване състоянието на населените места, изграждане на съвременна инфраструктура, чиста околна среда, създаване на благоприятни условия за бизнеса, привличане на инвестиции, повишено качество на обществените услуги, по-добро образование и достъпно здравеопазване. Усилията на общината са насочени към максимално развитие на туристическия потенциал, обогатяване на културния живот и популяризиране на дестинацията.

Изпълнението на ПИРО се извършва при спазване принципите за законосъобразност, прозрачност и публичност, защита на обществените интереси, ефективно и целесъобразно използване на финансовия ресурс, включително за покриване на извънредните и непредвидени разходи. При анализиране на изпълнението на ПИРО в настоящия Годишен доклад са отразени настъпилите промени в условията на живот, оказващи пряко въздействие върху социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2024 г.

Демографска характеристика

Демографските тенденции са важен показател за социално-икономическото състояние и перспективи на общината. Реализирането на ефективна демографска и социална политика е един от приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав.

Основни източници на информация и демографски данни са Националният статистически институт (НСИ) и Главна дирекция ГРАО чрез своята Национална база данни „Население“. Данните за изтеклата календарна 2024 г. не са публикувани от НСИ към момента на изготвяне на настоящия доклад и анализът може да бъде извършен към наличните за 2023 г. Данните от ГРАО са актуални към 31.12.2024 г.

Данните показват трайна тенденция на намаляване на населението на община Велики Преслав. През 2023 г. в общината живеят 10 096 души, което е с 0,7% или с 73 души по-малко спрямо 2022 г. За периода 2020-2023 г. населението е намаляло със 16,9% или с 2052 души.

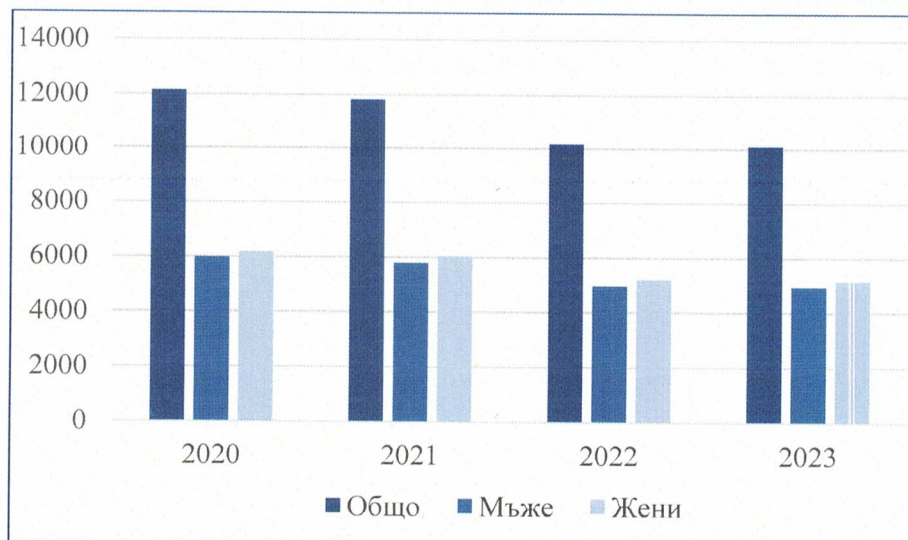
Таблица 1: Население в община Велики Преслав 2020-2023 г.

	2020	2021	2022	2023
Общо	12148	11816	10169	10096
Мъже	5969	5789	4965	4944
Жени	6179	6027	5204	5152
В града	6916	6741	5821	5759
В селата	5232	5075	4348	4337

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

За изследваните четири години се запазва процентното отношение на населението по пол - 49% мъже и 51% жени. Градското население (на гр. Велики Преслав) е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. Основните административни, промишлени, търговски, обслужващи и културни дейности са концентрирани в гр. Велики Преслав. Като вторични опорни пунктове действат селата – Златар, Драгоево, Хан Крум, Троица и Осмар (утвърждаващ се туристически подцентър).

Графика 1: Динамика на населението в община Велики Преслав 2020-2023 г.

По официални статистически данни община Велики Преслав е на четвърто място по население /10 096 жители/ в областта след общините Шумен, Нови пазар и Каолиново. Във Велики Преслав живее 7% от населението на област Шумен (149 699 души към 31.12.2023 г.).

Най-големите села в общината са: Златар, Драгоево и Троица. Най-малко жители има в с. Суха река – 59 души.

Таблица 2: Население в община Велики Преслав по населени места и пол 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Велики Преслав	12148	5969	6179	11816	5789	6027	10169	4965	5204	10096	4944	5152
гр. Велики Преслав	6916	3342	3574	6741	3249	3492	5821	2794	3027	5759	2765	2994
с. Драгоево	767	384	383	736	369	367	700	346	354	693	341	352
с. Златар	921	463	458	882	442	440	711	354	357	711	368	343
с. Имренчево	323	156	167	317	153	164	216	119	97	206	115	91
с. Кочово	632	325	307	627	326	301	504	257	247	517	258	259
с. Миланово	613	304	309	602	296	306	530	259	271	528	257	271
с. Мокреш	278	141	137	271	135	136	258	136	122	250	131	119
с. Мостич	256	129	127	245	124	121	132	58	74	124	56	68
с. Осмар	298	142	156	293	139	154	294	139	155	298	142	156
с. Суха река	88	49	39	77	45	32	60	33	27	59	34	25
с. Троица	725	361	364	703	344	359	595	293	302	610	302	308
с. Хан Крум	331	173	158	322	167	155	348	177	171	341	175	166

Източник: Национален статистически институт- <https://infostat.nsi.bg/>

Урбанистичната класификация на община Велики Преслав включва следните категории: 1 много малък град (до 10 хил. жители) – Велики Преслав, 8 малки села (от 250 до 1000 жители) – Златар, Драгоево, Троица, Миланово, Кочово, Хан Крум, Осмар и Мокреш и 3 много малки села (под 250 жители) – Имренчево, Мостич и Суха река. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Към 2023 г. обезлюдяващо (под 100 жители) остава само село Суха река.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст в по пол 2020-2023 г.

	2020 ¹			2021 ²			2022 ³			2023 ⁴		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	12148	5969	6179	11816	5789	6027	10169	4965	5204	10096	4944	5152
Под трудоспособна възраст	1572	823	749	1540	789	751	1206	620	586	1201	631	570
В трудоспособна възраст	7065	3824	3241	6864	3723	3141	5552	3075	2477	5511	3054	2457
Над трудоспособна възраст	3511	1322	2189	3412	1277	2135	3411	1270	2141	3384	1259	2125

Източник: Национален статистически институт- <https://infostat.nsi.bg/>

¹Трудоспособна възраст през 2020: жени от 16 до 61 години и 6 месеца и мъже от 16 до 64 години и 3 месеца.

²Трудоспособна възраст през 2021: жени от 16 до 61 години и 8 месеца и мъже от 16 до 64 години и 4 месеца.

³Трудоспособна възраст през 2022: жени от 16 до 61 години и 10 месеца и мъже от 16 до 64 години и 5 месеца.

⁴Трудоспособна възраст през 2023: жени от 16 до 62 години и мъже от 16 до 64 години и 6 месеца.

През 2023 г. се запазва процентът на хората в трудоспособна възраст /на 16 и повече години/ – 54,6%. 3 384 или 33,5% от населението на община Велики Преслав е над трудоспособна възраст. Делът на хората под трудоспособна възраст е 12%.

През 2023 г. няма съществени изменения в структурата на населението по възрастови групи спрямо предходната година. Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст се запазва спрямо 2022 г. и отново е 22%. Възрастните хора над 65 години са 30,5%, а лицата на възраст от 30 до 64 години са 47,5% от населението.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Велики Преслав 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
0 - 4	399	209	190	381	191	190	323	166	157	335	184	151
5 - 9	486	248	238	451	224	227	368	191	177	356	181	175
10 - 14	595	318	277	584	304	280	428	222	206	409	209	200
15 - 19	558	285	273	542	291	251	396	217	179	420	231	189
20 - 24	500	298	202	510	298	212	356	210	146	368	213	154
25 - 29	619	322	297	577	293	284	369	195	174	326	172	154
30 - 34	724	379	345	674	355	319	457	244	213	464	261	203
35 - 39	714	362	352	719	370	349	526	270	256	525	265	260
40 - 44	760	399	361	749	407	342	628	347	281	582	311	271
45 - 49	948	498	450	878	436	442	728	377	351	720	394	326
50 - 54	929	479	450	968	516	452	853	461	392	849	456	393
55 - 59	866	451	415	845	440	405	780	412	368	814	434	380
60 - 64	939	469	470	896	448	448	855	421	434	851	416	435
65 - 69	925	415	510	914	415	499	933	413	520	877	392	485
70 - 74	895	364	531	870	344	526	887	361	526	879	349	530
75 - 79	624	233	391	617	226	391	630	225	405	665	249	416
80+	667	240	427	641	231	410	652	233	419	656	227	429

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 5: Естествен прираст на населението на община Велики Преслав 2020-2023 г.

	2020	2021	2022	2023
Живородени	82	69	78	75
Умрели	239	340	249	219
Естествен прираст	-157	-271	-171	-144

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Естественият прираст на населението остава отрицателен, като през 2023 г. е минус 144. Средно за периода 2020-2023 г. е по минус 186 души на година. Средногодишният брой на живородените деца в община Велики Преслав за изследвания период е 76. Средната смъртност е 262 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст.

Графика 2: Естествен прираст на населението 2020-2023 г.

Таблица 6: Заселени, изселени и механичен прираст в община Велики Преслав 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата
Заселени	549	154	395	209	92	117	206	88	118	251	96	155
Изселени	291	129	162	270	124	146	191	78	113	180	92	88
Механичен прираст	258	25	233	-61	-32	-29	15	10	5	71	4	67

Източник: Национален статистически институт- <https://infostat.nsi.bg/>

Механичният прираст на населението е динамичен и преминава от отрицателен в положителен в последните години. През 2022 и 2023 г. е положителен, съответно плюс 15 души и плюс 71 души. Средногодишно населението на община Велики Преслав за периода 2020-2023 г. се е увеличило от положителна миграция с около 283 човека, което оказва положително влияние върху демографските процеси, но не успява да преодолее ниската раждаемост и висока смъртност.

Графика 3: Механичен прираст на населението 2020-2023 г.

Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и струпването му в големите градове за сметка на малките и средни селища.

През последните три години наблюдаваме положителна статистика. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в община Велики Преслав през 2023 г. е намаляло със 71 души, което е с 85 по-малко от 2022 г., когато населението е намаляло със 156 души.

Таблица 7: Население по постоянен и настоящ адрес 2022-2024 г.

Община, населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
	Година	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023
гр. Велики Преслав	8 920	8 852	8 761	8 194	8 089	8 001	7 531	7 410	7 330
с. Драгоево	766	755	748	805	803	788	665	648	632
с. Златар	1 257	1 266	1 275	1 196	1 209	1 204	1 057	1 065	1 066
с. Имренчево	370	373	372	414	415	409	332	328	324
с. Кочово	721	715	718	720	724	726	573	574	575
с. Миланово	794	794	796	640	639	634	605	602	604
с. Мокреш	404	397	395	308	305	292	283	280	270
с. Мостич	399	388	387	329	321	318	305	297	295
с. Осмар	195	190	185	328	328	325	149	148	146
с. Суха река	97	100	102	87	88	88	64	63	65
с. Троица	780	777	769	740	752	744	580	574	564
с. Хан Крум	284	278	272	325	323	315	234	225	220
Всичко за общината	14 987	14 885	14 780	14 086	13 996	13 844	12 378	12 214	12 091

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), през отчетната 2024 година жителите на община Велики Преслав по постоянен адрес са 14 780 души, по настоящ адрес – 13 844, а с постоянен и настоящ адрес в същото населено място са 12 091 души. Населението на общината по постоянен адрес намалява с 0,7%, а по настоящ адрес с 1% през 2024 г. спрямо 2023 г.

Пазар на труда – заетост и безработица

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2024 г. е спаднало спрямо предходната година и е 7,59%, но все още не достига нивата от 2022 г. Като цяло през последните четири години не се наблюдават големи ръстове или спадове в нивата на безработица.

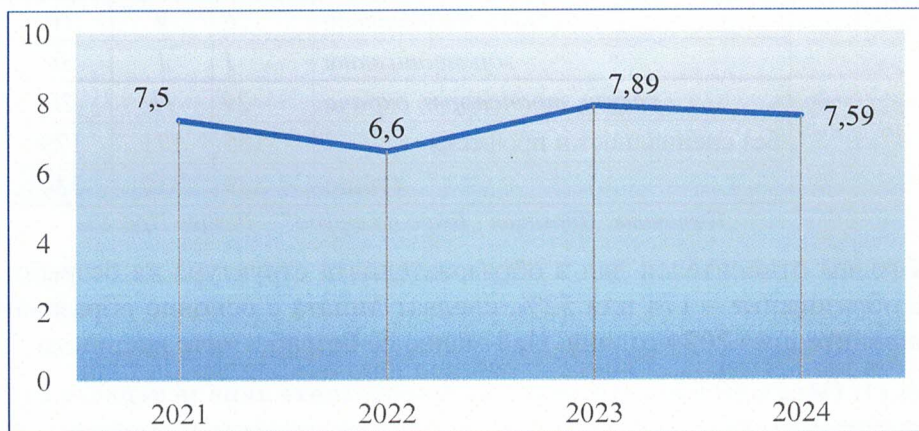
Таблица 8: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Велики Преслав за периода 2021 - 2024 г.

Показател	2021	2022	2023	2024
Брой регистрирани лица	359	339	329	334
Равнище на безработица (%)	7,50	6,60	7,89	7,59

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

Графика 4: Динамика на безработицата в община Велики Преслав 2021-2024 г. (%)

Към 31.12.2024 г. броят на регистрираните безработни лица в община Велики Преслав е 334, в т.ч. 173 жени и 161 мъже. Броят на продължително безработните лица (с регистрация в бюрото по труда над 1 година) е 36 и е намалал с 22 в сравнение с предходната 2023 г. Няма лица с висше образование от продължително безработните. Регистрираните безработни с намалена работоспособност към 2024 г. са 28.

Таблица 9: Възрастова структура на безработните лица за периода 2022 - 2024 година

Възраст	Брой лица		
	2022	2023	2024
до 19 години	3	0	1
от 20 до 24 години	11	17	9
от 25 до 29 години	16	20	14
от 30 до 34 години	34	23	28
от 35 до 39 години	38	37	36
от 40 до 44 години	38	35	39
от 45 до 49 години	43	46	46
от 50 до 54 години	48	48	58
над 55 години	108	103	103
Общо	339	329	334

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Най-уязвимата група безработни лица остават хората над 50 години или в предпензионна възраст – 48% от всички регистрирани. Младежите до 29 години са 7% от всички безработни през 2024 г. Без специалност и професия са 179 безработни или 54% от регистрираните.

Таблица 10: Професионална структура на безработните лица за периода 2022 - 2024 година

Професия/специалност	Брой лица		
	2022	2023	2024
с работническа професия	74	85	85
специалисти, в т.ч.:	80	73	70
образование	3	3	2
хуманитарни и изкуства	1	1	2
общество, икономика, право	13	17	8
математика и естествознание	0	6	2

техника и технологии	25	21	26
селско стопанство	8	9	10
здравеопазване	1	1	0
услуги, транспорт, охрана	29	15	20
без специалност и професия	185	171	179
Общо	339	329	334

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Най-голям относителен дял в образователната структура на безработицата имат лицата със средно образование – 174 или 52%, следват лицата с основно образование – 79 или 23,6% от регистрираните през 2024 година. Най-малко са безработните висшисти – 15 лица или 4,5%.

Таблица 11: Образователна структура на безработните лица за периода 2022 - 2024 година

Образование	Брой лица		
	2022	2023	2024
с висше образование	17	25	15
със средно образование	154	157	174
в т.ч. със средно професионално образование	128	128	137
с основно образование	100	80	79
с начално и по-ниско образование	68	67	66
Общо	339	329	334

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

През 2024 г. са разкрити общо 287 работни места, от които 245 на първичния пазар на труда. По мерки и програми за заетост са разкрити 38 места, по Програма „Развитие на човешките ресурси“ – 4.

Таблица 12: Разкрити работни места и постъпили на работа лица през 2024 г.

Показател	Брой лица
Общо разкрити работни места	287
Разкрити нови работни места на ППТ - първичен пазар на труда	245
Разкрити работни места по мерки за заетост	7
По програми	31
в т.ч. Регионална програма	10
По ОП РЧР	4
Постъпили на работа лица - общо	282
На първичен пазар	238
от тях за младежи до 29 г.	32
По мерки за заетост	5
По програми за заетост	31
от тях за младежи до 29 г.	2
По ОП РЧР	8
от тях за младежи до 29 г.	3
Завършили курс „Екскурзоводско обслужване“	17
от тях за младежи до 29 г.	3

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Постъпилите на работа лица през отчетната година са 282, като от тях 37 са младежи до 29 години.

Социални дейности и услуги

През 2024 г. в община Велики Преслав продължава предоставянето на социални услуги в общността, социални услуги от резидентен тип и социални услуги в домашна среда. През отчетната година успешно функционират и се развиват социални услуги обезпечени с държавно, общинско и проектно финансиране.

През 2024 г. е приета Националната карта на социалните и интегрираните здравно-социални услуги, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет. В Картата освен всички функциониращи социални услуги на територията на общината, са включени и нови социални услуги, които се планира да бъдат разкрити: резидентна грижа за лица в надтрудоспособна възраст без увреждания с 16 места и дневна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания – 2 броя с 30 и 22 места.

I. Информация за функциониращите социални услуги през 2024 г.

През 2024 г. в община Велики Преслав се предоставят следните социални услуги:

1. Социални услуги, финансирани като делегирана от държавата дейност

❖ Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания с капацитет 15 места. През 2024 г. потребители на Центъра са 15 деца, а към края на годината броят им е 13.

❖ Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 20 места. През годината потребителите са 52.

❖ Наблюдавано жилище с капацитет 6 места. През 2024 година социалната услуга е ползвана от 3 потребители;

❖ Асистентска подкрепа – с капацитет 49 потребители. През годината са обхванати 83 потребители, които са получили подкрепа от 20 социални асистенти.

❖ Център за обществена подкрепа – държавно делегирана дейност от 6 март 2023 г. с капацитет 50 потребители и 4 места за спешен прием. През годината услугата се ползва от 81 потребители.

❖ Дневен център за подкрепа на деца с увреждания и техните семейства – държавно делегирана дейност от 6 март 2023 г., с капацитет 30 деца. През 2024 г. услугата се ползва от 34 потребители.

❖ Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост, с Имренчево – държавно делегирана дейност от 2 април 2023 г. В Центъра 15 потребители получават професионална индивидуална подкрепа, осигуряваща им емоционална и психическа стабилност.

2. Социални услуги, финансирани от общинския бюджет

❖ Домашен социален патронаж – приготвя и доставя ежедневно топла храна на 250 потребители от 3 населени места в общината.

3. Социални услуги по Закона за личната помощ

❖ Механизъм лична помощ. През годината 199 лични асистенти предоставят лична помощ чрез дейности от домашен, личен и социален характер на 196 потребители, от които 22 деца и 174 пълнолетни лица.

II. Реализирани социални проекти и дейности

През 2024 г. продължи изпълнението на проект „Грижа в дома в община Велики Преслав” по ПРЧР. През годината почасови интегрирани здравно-социални услуги и психологическа подкрепа са получили 157 лица с увреждания и възрастни хора в невъзможност за самообслужване от града и селата в общината.

III. Клубове на пенсионера и на хората с увреждания

През 2024 г. в община Велики Преслав функционира Клуб на инвалида със 143 членове, Клуб на хората със зрителни увреждания с 34 членове и 8 пенсионерски клуба, в които членуват над 400 възрастни хора от общината. Пенсионерски клубове функционират в гр.

Велики Преслав и селата: Драгоево, Имренчево, Кочово, Троица, Осмар и Хан Крум, като дейността им се подпомага със средства от общинския бюджет.

IV. Информация от Дирекция „Социално подпомагане“ - Велики Преслав

Община Велики Преслав е в постоянна координация и взаимодействие с Дирекция „Социално подпомагане“.

Към 31.12.2024 г. регистрираните в Дирекция „Социално подпомагане“ - Велики Преслав лица с увреждания от община Велики Преслав са 1 432 на брой:

- 818 мъже;
- 614 жени;

По вид увреждания:

- със сетивни увреждания – 155 лица;
- с психически увреждания – 95 лица;
- с физически увреждания – 1 182 лица.

През 2024 г. 102 лица са подпомагани с месечна социална помощ по чл. 9 и помощ по чл. 16 от ППЗСП.

Лицата, получили целева помощ по Наредба № РД 07-5/2008 г. за отопление през отчетната година са 1 278.

Към 31.12.2024 г. в община Велики Преслав има 10 /десет/ професионални приемни семейства, а броят на настанените в тях деца е 14.

V. Осигуряване на финансова подкрепа на семействата с новородено или осиновено дете в общината

На 23.01.2024 г. Общински съвет Велики Преслав прие Правилник за еднократно финансово стимулиране на родители за насърчаване на раждаемостта и подпомагането на отглеждането на деца на територията на общината. През годината са подадени 23 заявления от родители. Подпомогнати са 16 деца с различни суми в зависимост от степента на образование на родителите и поредността на детето, като общата сума, изплатена за финансово стимулиране през 2024 г. е в размер на 10 729,50 лв.

Здравеопазване

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Велики Преслав към 2024 г. е осигурено със спешна, болнична и извън болнична помощ. Населението в общината сравнително добре обезпечено с лекари и медицински персонал.

Съгласно Наредба № 18 за финансово подпомагане на здравни специалисти от бюджета на Община Велики Преслав, през 2024 г. са разгледани и одобрени 3 броя заявления от кандидати за финансово подпомагане при обучение в медицински специалности.

През 2024 г. от финансово подпомагане по Наредбата са се възползвали общо 6 лица, от които:

- 3 се обучават по специалност „Медицинска сестра“;
- 1 лице се обучава по специалност „Акушерка“;
- 1 лице се обучава по специалност „Дентална медицина“;
- 1 лице се обучава по специалност „Фармация“.

В някои от детските градини и учебните заведения са осигурени необходимите медицински специалисти, оборудвани са медицински кабинети и се извършва широка профилактична дейност с цел ограничаване на рисковите фактори сред подрастващите.

С договори с РЗОК-Шумен и през 2024 г. на територията на община Велики Преслав работят:

- 7 амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ със 7 общопрактикуващи лекари;

- 10 амбулатории за специализирана извънболнична медицинска помощ с 15 лекари-специалисти.

В община Велики Преслав има 5 амбулатории за първична дентална помощ – индивидуална практика (АПДМП – ИП) и една амбулатория за първична дентална помощ – груповая практика (АПДМП – ГП). На територията на общината практикуват общо 7 лекари по дентална медицина, 4 от тях със специалност Обща дентална медицина. Функционира и една самостоятелна медико-техническа лаборатория.

За периода 2021-2024 г. на територията на община Велики Преслав са били регистрирани и са работили две аптеки.

Болничната лечебна помощ в общината се осигурява от „МБАЛ – Велики Преслав“ ЕООД, 100% общинска собственост. Болницата обслужва населението на община Велики Преслав и пациенти от съседните общини Върбица и Смядово.

През 2024 г. в болницата функционират приемно-консултативен кабинет, клинична лаборатория, болнична аптека и следните отделения:

– с легла:

- нервни болести с 20 легла – I-во ниво на компетентност;
- физикална и рехабилитационна медицина с 15 легла – II-ро ниво на компетентност;
- психиатрия с 30 легла, от които 20 за стационарно лечение и 10 места за краткотраен престой – I-во ниво на компетентност;
- отделение по вътрешни болести с 20 легла - I-во ниво на компетентност, от 01.03.2024 г.

– без легла:

- отделение по образна диагностика;
- отделение по физикална и рехабилитационна медицина;
- приемно-консултативен кабинет;
- клинична лаборатория.

Кадровата обезпеченост с медицински специалисти е на нивото на минималните изисквания по съответния медицински стандарт. В лечебното заведение работят 25 лекари, от които 15 на постоянен трудов договор и 10 на втори трудов договор.

Медицинското и немедицинско оборудване на всички отделения в болницата отговаря на изискванията на съответния медицински стандарт и е собственост на лечебното заведение, не се използва апаратура под наем.

През 2024 г., като водещ партньор, Община Велики Преслав съвместно с общините Смядово, Дългопол и Върбица, както и Многопрофилна болница за активно лечение – Велики Преслав, Областна администрация – Шумен, лични лекари, и училища защити Концепция за интегрирани териториални инвестиции (КИТИ) „Устойчива мобилност и равен достъп до качествено здравеопазване, образование и обществени услуги“.

Концепцията предвижда закупуване на съвременна медицинска апаратура и оборудване за сърдечно-съдови заболявания на „МБАЛ - Велики Преслав“. Населението в малките отдалечени населени места на общините - партньори ще получи достъп до здравни услуги и профилактични прегледи с мобилен медицински кабинет. Болницата и мобилния кабинет ще бъдат оборудвани с телемедицина за диагностика и дистанционни медицински услуги. Общопрактикуващите лекари-партньори в концепцията също ще кандидатстват за телемедицина и съвременно медицинско оборудване. Ще бъде изградена телевръзка за диагностика, консултации и дистанционни медицински услуги между болницата, личните лекари и мобилния кабинет.

Таблица 13: Епидемична обстановка и заразна заболеваемост в община Велики Преслав за периода 2021 – 2024 г. с посочени видове заболявания

ОЗБ	2021	2022	2023	2024	Общо
Варицела	2	24	6	10	42
Скарлатина	-	1	2	1	4

ТБК	-	2	-	1	3
Вирусен хепатит Б	1	-	-	-	1
Вирусен хепатит А	-	1	-	-	1
Вирусен хепатит Е	-	1	-	-	1
Ентероколит	4	8	13	17	42
СПИН/НIV инфекция	1	1	-	1	3
Сифилис	3	-	1	1	5
COVID-19	904	1 008	112	23	2047
Колиентерит	-	1	2	-	3
Ротавирусен гастроентерит	-	2	2	1	5
Салмонелоза	-	2	-	1	3
Ку-треска	-	-	1	-	1
Общо	915	1 051	139	56	2 161

Източник: РЗИ-Шумен

Основен проблем, от който зависи бъдещото съществуване на лечебното заведение е обезпеченост с медицински персонал в работоспособна възраст, тъй като към момента близо половината от лекарите са на възраст над 65 г., а други на възраст между 56 и 65 г.

За заболяванията, за които няма възможност за диагностика и лечение в „МБАЛ – Велики Преслав” ЕООД, пациентите се насочват към МБАЛ – Шумен.

Спешната медицинска помощ се осъществява от Филиал в гр. Велики Преслав на Център за спешна медицинска помощ (ЦСМП) – гр. Шумен.

Образование

Дейностите в областта на предучилищното и училищното образование са насочени към изпълнение на задълженията на Община Велики Преслав, произтичащи от Закона за предучилищното и училищно образование /ЗПУО/, от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Приоритетите в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за интегрирано развитие на Община Велики Преслав 2021-2027 г.

Образователната система е добре организирана и материално обезпечена. Наличната мрежа от учебни заведения е съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

На територията на община Велики Преслав към 2024 г. функционират общо 6 детски градини, 1 детска ясла, 3 основни училища, 1 средно училище и 2 професионални гимназии.

Териториалното разположение на училищата и детските градини дава възможност за осигуряване задължителното обучение на учениците до 16 години, както и обучението и възпитанието на децата от 3 до 7 години.

В общината през 2024/2025 учебна година функционират следните детски ясли и градини:

- Детска ясла – гр. Велики Преслав
- ДГ „Снежанка“ – гр. Велики Преслав (вкл. филиал на ул. „Борис I” № 3)
- ДГ „Славейче” – с. Драгоево
- ДГ „Червена шапчица” – с. Златар
- ДГ „Първи юни” – с. Кочово
- ДГ „Снежанка“ – с. Троица
- ДГ „Детелина“ – с. Миланово

В детските градини се приемат деца на възраст 3 – 7 години, по желание на родителите (съгласно ЗПУО и Наредба №5 за предучилищно образование), като групите се оформят по възрастов принцип. Капацитетът на детските заведения е достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст на територията на общината.

През отчетната 2024 година в детските заведения са обхванати всички четири-, пет- и шестгодишни деца, които подлежат на задължително предучилищно обучение.

Таблица 14: Данни за общинските детски градини в община Велики Преслав 2020-2024 г.

Учебни години	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой деца, в това число:	267	229	226	221
<i>Момчета</i>	138	124	114	122
<i>Момичета</i>	129	105	112	99
Брой групи в детските градини	15	14	12	10
Брой педагогически персонал	34	32	31	31
Брой детски учители	33	31	31	31
Брой места на 100 деца в детските градини	161	201	142	142

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Според данни на Националния статистически институт през учебната 2023/2024 година шестте детски градини в община Велики Преслав се посещават от 221 деца, разпределени в 10 групи и обучавани от 31 души педагогически персонал. Броят на децата в детските градини намалява с 5 деца спрямо предходната учебна година. Броят на педагозите остава същия - 31. Броят на групите в детските градини намалява с две спрямо предходната 2022/2023 учебна година. Общо за изследваните четири учебни години децата в детските градини на общината са намалели с 46 или с около 17%. На 100 деца към 2024 г. в община Велики Преслав се падат 142 места в детските градини.

Отпадането на таксите за детски градини и ясли през 2020 г. е мярка, която се запазва и през отчетната 2024 г. и е насочена към финансово облекчаване на младите семейства и насърчаване на раждаемостта на фона на отрицателния естествен прираст в общината.

Като цяло материално-техническата база в детските и учебни заведения на територията на община Велики Преслав е добро и осигурява здравословна и безопасна среда за провеждане на учебно-възпитателния процес.

През 2024 г. Община Велики Преслав изпълни и втори етап на проект „Рехабилитация и естетизация на детски площадки в Детска градина „Снежанка“, гр. Велики Преслав, област Шумен“, с който е обновено спорното игрище и са изградени две нови площадки – по безопасност на движението и „Млад градинар“.

В общината през 2024/2025 учебна година работят следните училища:

- ПГ по селско стопанство – гр. Велики Преслав
- ПТГ „Симеон Велики“ – гр. Велики Преслав
- СУ „Черноризец Храбър“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Христо Ботев“ – с. Златар
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Драгоево

Таблица 15: Брой ученици в община Велики Преслав 2020-2024 г.

Учебни години	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой ученици, в общообразователните училища т.ч.:	527	529	501	455
Момчета	282	270	254	241
Момичета	245	259	247	214
Брой ученици, в професионалните училища т.ч.:	387	382	376	356
Момчета	252	237	241	225
Момичета	135	145	135	131
Общ брой ученици	914	911	877	811

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2023/2024 г. се запазва тенденцията на намаляване на учениците в община Велики Преслав, но с по-бавни темпове спрямо средните за страната. Броят на учениците за изследваните в Таблица 15 четири учебни години е намалял с 11,3% или с 103 деца и младежи. През учебната 2023/2024 г. в общообразователните училища и професионални гимназии в общината се обучават общо 811 ученици. В структурата на учениците по пол преобладават момчетата – 57,5%, а момичетата са 42,5%.

С решение на Министерски съвет №469 от 7 юли 2023г. (Обн. ДВ. бр.60 от 14 юли 2023 г.) Професионална техническа гимназия „Симеон Велики“ е включена в списъка на иновативните училища в Република България за учебните 2023/2024 г., 2024/2025 г., 2025/2026 г.

През отчетния период гимназията е разработила и реализирала проекти по следните програми:

✓ **Програма на Европейския съюз „Еразъм+“**, Ключова дейност 1, сектор „Професионално образование и обучение“ – международна практика и мобилност в гр. Виена, Австрия. Проектно предложение „Австрийски модел за учене чрез работа в професионалното образование – нова възможност за усъвършенстване на уменията“. В мобилността участваха 2 групи: учителска в периода 24.03.2024 г. – 30.03.2024 г. – за 5-ма педагогически специалисти, които се обучаваха чрез наблюдение, и ученическа – в периода 12.05.2024 г. – 27.05.2024 г. за 14 ученици за практическо обучение на реално работно място, 7 ученици от спец. „Пътно-строителна техника“ и 7 ученици от спец. „Икономическа информатика“.

✓ **Проект „Модернизирание на професионалното образование и обучение“**, финансиран по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г., съфинансиран от Европейския съюз. 27 наши ученици участваха (някои от тях продължават участието си) в проекта, като в продължение на 240 часа работят в реална работна среда в институции и фирми – партньори на ПТГ „Симеон Велики“.

✓ **Национална програма „Без свободен час“**.

✓ **Национална програма „Оптимизация на вътрешната структура на персонала“**.

✓ **Проект BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“**.

✓ **НП „Заедно в изкуствата и в спорта“**. Модул 1. „ИЗКУСТВА“ – Сформиране на групи за занимания в сферата на изкуствата – музикално, танцово, театрално – сформирана е една група по танцов фолклор в сферата на българските народни танци; Модул 2. „СПОРТ“ – Сформиране на отбори за занимания в сферата на спорта – по футбол, баскетбол, волейбол – формиран е един отбор по волейбол.

✓ „Училищна STEM среда“ за изпълнение на инвестиции по Механизма за възстановяване и устойчивост, финансирана по Компонент 1 „Образование и умения“ (в момента в гимназията се изгражда STEM център).

✓ Програма за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища за периода 2024-2026 г. (предстои изграждане на нова спортна площадка, комбинирано игрище за волейбол и баскетбол).

С началото на учебната година приключи проекта „Обичам моето училище“ на ПТГ „Симеон Велики“ гр. Велики Преслав, който превърна професионалната техническа гимназия в още по-красиво, модерно и вдъхновяващо място за всички ученици.

Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Драгоево изпълнява дейности по следните проекти и програми:

✓ Проект „Успех за теб“ по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+);

✓ Проект „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“, реализиран по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОП НОИР) 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз;

✓ Национална програма „Заедно в изкуствата и в спорта“;

✓ Национална програма „Иновации в действие“;

✓ Национална програма „България - образователни маршрути“.

Община Велики Преслав съвместно с образователните институции в общината организират извънкласни и извънучилищни дейности, които имат съществена роля за засилване на интереса на учениците към образователно-възпитателния процес и намаляване риска от отпадане от училище. Целта е да се осмисли свободното време на учащите се чрез форми и дейности, подпомагащи интелектуалното, духовното, нравственото и физическото им израстване, които развиват творческите им интереси и възможности. Спомагат за формирането им на граждански ангажирани личности, приобщени към ценностите на демократичното общество и са форма на превенция на рисково поведение и промоция на здраве чрез здравното и гражданското образование. Целта на организиранията мероприятия и извънучилищни дейности е да се научат децата и учениците да се забавляват с полезни за здравето им занимания и да се подобри комуникацията им.

По инициатива на Министерството на вътрешните работи в партньорство с Община Велики Преслав, МКБППМН, Министерството на правосъдието, Българския младежки червен кръст, Българската православна църква, Българския туристически съюз, психолози и други партньори се изпълнява Национална програмата „Детско полицейско управление“. Идеите и темите заложи в програмата са дългосрочни и са предназначени за двугодишно извънкласно обучение на деца от началните и прогимназиалните класове. Целта е чрез теоретични и практически занимания децата да получат знания и умения за опазване на своя живот и този на приятелите си; за справяне в трудни ситуации вкъщи, на училище и на улицата; за своите права и отговорности; за работа в екип, уважение и толерантност към другите.

В „Детско полицейско управление“ взимат участие деца в пети клас от Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, град Велики Преслав. Други проекти изпълнявани от училището са „Основен ремонт на спортна площадка в Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велики Преслав“ и проект по процедура BG-RRP-1.015 „УЧИЛИЩНА STEM СРЕДА“ по Националния план за възстановяване и устойчивост, финансирани от Министерство на образованието.

За осигуряване на равен достъп до качествено образование, в рамките на Концепция за интегрирани териториални инвестиции (КИТИ) „Устойчива мобилност и равен достъп до качествено здравеопазване, образование и обществени услуги“, през 2024 г. е изготвен проект „Десегрегация, превенция и недопускане на дискриминация в образователни институции в общините Смядово, Върбица, Велики Преслав и Дългопол“, който ще бъде финансиран по Програма „Образование“ 2021-2027 г. Представител на Община Велики Преслав в проекта е

ОУ „Христо Ботев“ – с. Златар, сегрегирано училище с висока концентрация на уязвими групи. Дейностите, предвидени в проекта са:

- ✓ Обучения на педагогически специалисти и непедagogически персонал за работа с деца и ученици от уязвими групи;
- ✓ Назначаване на образователни медиатори;
- ✓ Мобилност на учители и на ученици от сегрегираните в приемното - несегрегирано училище, с фокус върху социално слаби и уязвими групи;
- ✓ психолого-педагогическо и социално-комуникативно приобщаване на родителите за изграждане на образователна и обществена среда, осигуряваща ефективен процес на десегрегация и превенция за недопускане на вторична сегрегация.

Култура

Историко-археологическият резерват „Велики Преслав“ (с прилежащия Археологически музей „Велики Преслав“) привлича множество туристи от цялата страна и чужбина. Разположен е в непосредствена близост до съвременния град и обхваща територия от около 500 ха – древната столица с нейните крепости, предградия, манастирски и граждански имена.

На територията на общината през отчетната 2024 година функционира 12 читалища едно от които се намира в града, а останалите – в кв. Кирково и съставните села.

Таблица 16: Народни читалища и художествени състави в община Велики Преслав към 2024 г.

Наименование, местонахождение	Художествени състави
НЧ „Развитие 1874“ – гр. Велики Преслав	Женска фолклорна група „Болярка“; Танцова формация „Любе ле“; Мъжка танцова формация „Любе ле“; Детска танцова школа „Радост“; Група за художествено слово; Регионален клуб „Традиция“; Група за народни обичаи; Детска формация „Болярче“; Танцова формация „Пендарите“; Танцова формация „The Crew“; Школа по народно пеене за деца; Вокална школа по поп пеене „Алегро“; Оркестър „Преслав“; Школа по английски език за най-малките; Детска арт работилница.
НЧ „Самообразование – 1897 г.“ – кв. Кирково, гр. Велики Преслав	Група за художествено слово „Усмивка“; Лазарска група; Кръжок „Сръчни ръце“; Кръжок „Кулинарно изкушение“; Спорт и здраве.
НЧ „Васил Друмев 1881“ – с. Драгоево	Танцов ансамбъл „Дядо Драгой“; Коледарска група; Лазарска група; Група за автентичен фолклор; Детска група за фолклор; Група за автентични обичаи; Танцова школа за деца и възрастни; Танцова група „Овеоград“; Кръжок по краезнание.
НЧ „Зора 1908“ – с. Златар	Женска фолклорна група „Зорница“; Група за стари градски песни; Група „Малки майстори“.
НЧ „Съединение – 1905“ – с. Кочово	Женска певческа група за изворен фолклор „Славей“; Смесена група за народни обичаи и традиции; Коледарска група; Детска лазарска група; Театрален самодееен състав за възрастни; Детски театрален състав „Дъга“; Детски танцов състав за народни и модерни танци.
НЧ „Надежда 1903“ – с. Имренчево	Женска фолклорна група „Калина“; Мъжка фолклорна група „Веселие“; Група за местни традиции и обичаи; Детска група за художествено слово; Кръжок по изобразителни и приложни изкуства; Краеведски кръжок и сръчни ръчички; Клуб на готините баби.

НЧ „Съгласие – 1882“ – с. Осмар	Женска певческа група за автентичен фолклор; Дует Стефани и Ивона Колеви; Юношеска танцова група „Осмарски веселячета“; Танцова група „Исарос“; Група за изворен фолклор; Кулинарна група „Скопосни осмарянки“; Група за словесен хумор.
НЧ „Просвета 1928“ – с. Троица	Фолклорна група „Извор“; Детски танцов състав „Шарено цветче“; Група за народни хора „Китка“; Юношеска формация „Адагар“; Словесен фолклор; Индивидуален изпълнител на народни песни.
НЧ „Съзнание 1928“ – с. Хан Крум	Певческа група за автентичен фолклор „Ханкрумски славей“; Коледарска група; Лазарска група; Кулинарна група.
НЧ „Светлина – 1932“ – с. Мостич	-
НЧ „Победа -1930“ – с. Миланово	-
НЧ „Заря -1937 г.“ – с. Мокреш	-

В читалищата са развити библиотечната дейност, различни школи – по изкуствата, музикална, танцова и др., както и любителско творчество (художествена самодейност). През отчетната година НЧ „Развитие 1874“ – гр. Велики Преслав, НЧ „Васил Друмев 1881“ – с. Драгоево, НЧ „Съгласие – 1882“ – с. Осмар и НЧ „Просвета 1928“ – с. Троица имат одобрени проекти по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове на четене и информираност“-2024 г. на Министерство на културата.

За удовлетворяване духовните потребности на местната общност и реализиране на политиката в областта на културата в община Велики Преслав през 2024 година, бяха реализирани утвърдени традиционни инициативи, чествания на национални и официални празници, празници от обредния календар, празници с общоградски, регионален и национален характер, конкурси и други културни продукти.

- **6 януари:** Ритуално хвърляне на Богоявленския кръст
- **27 януари:** „Винария 2024“ – село Осмар
- **14 февруари:** Празник на лозари и винопроизводители. Провеждане на конкурс „Баш винар“
- **18 февруари:** 151 години от гибелта на Апостола
- **1 март:** Изложба на мартеници
- **3 март:** Честване на Националния празник на Република България и 146 години от Освобождението; Възстановка - спектакъл „Освобождението на Преслав“ представена от НД „Традиция“ и РК „Традиция“ гр. Велики Преслав
- **26-28 април:** Фолклорен фестивал „Драгоево пее и танцува“
- **29 април:** Театрална постановка за деца посветена на Седмицата на детската книга и изкуствата за деца – гостува МДТ Велико Търново
- **6 май:** Празничен концерт за Гергьовден с „Веселото хоро“
- **24 май:** Тържествено честване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура, и на славянската книжовност. Празник на град Велики Преслав
- **1 юни:** Ден на детето с „Пътуващо „Лятно театро“
- **23 юни:** „Празник на мегдана“ с. Троица.
- **24 юни:** „Еньовден“- празник на с. Хан Крум
- **28-30 юни:** Фолклорен събор „Петровска китка“
- **3 юли:** Международен културен форум „Велики Преслав - история на цял един народ“
- **12 август:** Лятно кино под звездите
- **22 август:** „Преслав по ноти“ - Концерт на Хасан и Ибрахим Игнатови
- **25 август:** Събор „Кирковско веселие“- празник на кв. Кирково.

- **30-31 август и 1 септември:** Национален събор на РК „Традиция“ и други патриотични клубове
  - **6 септември:** Ден на Съединението – организиране и провеждане на празника в село Кочово.
  - **15 септември:** Есенна фиеста – празник на селата Осмар, Троица и Хан Крум
  - **21 ноември:** Ден на християнското семейство; Честване на златни сватби
  - **4 декември:** Празнична програма за запалване на светлините на елхата
  - **20-22 декември:** Трето издание на Коледен „Базар на вълшебствата“ – съвместно със СНЦ „С мисъл за Преслав“
  - **30 декември:** Традиционна новогодишна баница с късмети
- Редовно се публикуват предстоящи събития, свързани с културния календар на официалния сайт и Фейсбук страницата на общината.

Спорт

През 2024 г. в община Велики Преслав развиват спортна дейност множество спортни клубове и отбори: Футболен клуб „В. Преслав“; Футболен клуб „Златен век 2020; Футболен клуб „Спортист“, с. Троица; Спортен клуб по лека атлетика „Атлетик“; „Спортен клуб по вдигане на тежести Преслав“; Волейболен клуб „Велики Преслав“; „Баскетболен клуб Преслав“; Автомобилен спортен клуб „Бултранс Рали Тим“; Риболовен клуб „Чисти брегове“; „Спортен клуб по културизъм и фитнес - 2006“; „Карате клуб Киокушин - клон град Велики Преслав“; „Футболен клуб Устрем Осмар“; Футболен клуб „Кочово“; ТД „Патлейна“.

През отчетната година са проведени общински спортни прояви, заложи в Спортния календар на Община Велики Преслав, както следва:

- 1. Пролетен риболовен турнир „Великден“ - 11.05.2024 г.**
Риболовен клуб „Чисти брегове“
- 2. Летен футболен турнир - 15.06.2024 г.**
*/мъже и ветерани/
ФК „В. Преслав“*
- 3. Пролетен футболен турнир - 23.06.2024 г.**
*/футбол 5 и футбол 9/
ФК „Златен век 2020“*
- 4. Общински турнир по хвърляния - 15.10.2024 г.**
*Деца - II-XII клас
СКЛА „Атлетик“*
- 5. Общински детски турнир по Вдигане на тежести - 23.10.2024 г.**
*Деца, кадети, юноши
„СКВТ Преслав“*
- 6. Общински ученически игри 2024/2025 г.**
*Лека атлетика - 5-7, 8-10 /м, ж/ - 06.11.2024 г.
Футбол - 5-7, 8-10, 11-12 /м/ - 07.11.2024 г.
Волейбол - 5-7, 8-10, 11-12 /м, ж/ - 08.11.2024 г.
Тенис на маса - 5-7, 8-10 /м, ж/ - 11.11.2024 г.
Баскетбол - 5-7, 8-10, 11-12 /м, ж/ - 12.11.2024 г.
Шахмат - 5-7, 8-10 /м, ж/ - 11.11.2024 г.*
- 7. Есенен волейболен турнир - 15.11.2024 г.**
*/дамско направление-подрасващи/
ВК „Велики Преслав“*
- 8. Зимен волейболен турнир - 06.12.2024 г.**
*/мъжско направление – подрасващи/
ВК „Велики Преслав“*

9. Зимен футболен турнир - 27.12.2024 г.

/юноши и деца/
ФК „В. Преслав“

10. Детски спортен празник - 28.12.2024 г.

/Деца 6 - 9 години/
„Здравото дете е щастливо дете“
„Фен купа 2024“
ФК „Златен век 2020“

Спортна зала „Велики Преслав“ - Многофункционално игрище, се ползва по споразумение със Спортните клубове, за провеждане на тренировъчните занимания на клубовете.

През 2024 г. Община Велики Преслав спечели и изпълни проект „Осигуряване на външен достъп и приспособяване на вътрешната среда в Спортна зала „Велики Преслав“ за хора с увреждания“ с помощта на Агенцията за хората с увреждания /АХУ/. През 2025 г. предстои окончателно плащане и отчитане по проекта.

Икономическо развитие

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2024 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме известен подем спрямо предходните години и финансовите показатели на местните предприятия се подобряват. Бизнесът постепенно преодолява кризите и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението.

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са: промишленост, селско стопанство, туризъм и търговия, като водещо значение продължават да заемат индустрията и селското стопанство, но значително нараства относителният дял на приходите в туризма.

Секторната структура на социално-икономическия комплекс на община Велики Преслав се анализира и оценява чрез прилагане на секторно-отрасловия подход. В първичния сектор се включват селското и горското стопанство (вкл. лов и риболов). Вторичният сектор включва индустриалните отрасли (добивна и преработваща промишленост), а в третичния- всички обслужващи отрасли. Първичният сектор е по-популярен като аграрен, вторичният- като индустриален, а третичният е познат като сектор на услугите.

Индустриалният сектор е представен от различни отрасли на преработващата промишленост. Добивната промишленост е слабо развита – застъпен е предимно добивът на инертни материали (кариера „Драгоево“ за скални материали и кариера „Троица“ за варовик) и дърводобивът (добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев). Индустриалният сектор (с изключение на някои отрасли) не се характеризира с динамично развитие. Третичният сектор (секторът на услугите) е с параметри, подчертаващи степента на развитост на обслужващите функции на община Велики Преслав.

Аграрният сектор е с по-слабо участие в икономическото развитие от останалите два сектора на общинския социално-икономически комплекс. Независимо от добрите почвени и агроклиматични условия, изградената мелиоративна инфраструктура, научното обслужване и производствения опит на населението, селското стопанство все още изпитва неблагоприятните последици от аграрната реформа и от влошената пазарна среда. Потенциалът на общината в развитието на селското стопанство е частично използван.

На етапа на изготвяне на настоящия Годишен докладна ПИРО за 2024 г., все още няма публикувани официални данни на НСИ за състоянието на нефинансовия сектор и икономическите показатели на местните предприятия през 2024 г. и за целите на анализа е използвана статистическа информация за периода 2020-2023 г.

Таблица 17: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности
2020-2023 г.

Отраслови сектори	2020	2021	2022	2023
Общо	408	400	473	497
Селско, горско и рибно стопанство	65	64	143	148
Преработваща промишленост	48	46	42	49
Строителство	14	14	15	19
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	144	144	144	143
Транспорт, складиране и пощи	14	12	10	10
Хотелиерство и ресторантьорство	43	40	40	43
Операции с недвижими имоти	15	19	14	14
Професионални дейности и научни изследвания	13	15	15	14
Административни и спомагателни дейности	12	8	7	8
Хуманно здравеопазване и социална работа	11	11	13	14
Други дейности	13	14	17	19

Източник: Национален статистически институт

Броят на нефинансовите предприятия в община Велики Преслав продължава да расте и достига 497. В сектор „Селско, горско и рибно стопанство” работят най-голяма част от предприятията – 148, което представлява 29,8% от общия брой предприятия в общината. Фирмите в селското стопанство през 2023 г. са с 83 повече спрямо 2020 г. Второ място заема сектор „Търговия” съответно с 143 предприятия и 28,8%. На трето място е сектор „Преработваща промишленост”, в който работят около 10% от предприятията и с 7 повече от предходната 2022 г. Фирмите занимаващи се с хотелиерство и ресторантьорство също се увеличават и през 2023 г. са 43 или 8,6% от предприятията във Велики Преслав.

Таблица 18: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2020-2023 г.

Година	Пред- приятия	Заети лица	Наети лица	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба
	Б р о й			Х и л я д и л е в а					
2020	408	1 753	1 410	92 716	134 093	120 440	124 305	10 766	1 884
2021	400	1 716	1 356	99 461	152 201	139 082	141 531	11 523	1 981
2022	473	1 765	1 341	135 234	178 977	160 159	164 314	16 302	3 050
2023	497	1 784	1 347	167 663	210 609	196 924	196 088	16 260	3 283

Източник: Национален статистически институт

През 2023 г. икономическото развитие на общината Велики Преслав бележи ръст във всички показатели спрямо предходните три години. Основните икономически показатели на местните фирми бавно се повишават и бизнесът се опитва да преодолее кризата и последиците от влошената макроикономическа среда.

Произведената продукция бележи ръст от 19,3% спрямо 2022 г. /44,7% спрямо 2020 г./ и достига 167 663 000 лева. Приходите от дейността нарастват с 15% до 210 609 000 лева и са най-високите за периода 2020-2023 г. Разходите за дейността се увеличават с 16,2%. Ръст от 18,7% отчитаме при нетните приходи от продажби (НПП), които за 2023 г. са 196 924 000 лева и също са най-високите за отчетния период. Предприятията отчитат и повишаване на загубите

със 7% спрямо 2022 г. или 3 283 000 лева. Печалбите на местните фирми през 2023 г. са 16 260 000 лева, което е с 42 000 лв. или 0,26% по-малко от 2022 г.

Около 46% от произведената продукция в общината и 44% от НПП са реализирани в сектора на преработващата промишленост. Следващите по икономически показатели в местната икономика са сектора на строителството – 26% от произведената продукция и 22% от НПП и сектора селско, горско и рибно стопанство – 11% от произведената продукция и 8% НПП.

От общо 497 предприятия в община Велики Преслав 464 броя или 93% са микро предприятия с персонал до 9 заети лица, 26 броя са малки предприятия с персонал от 10 до 49 служители и 7 са средни предприятия с персонал от 50 до 249 служители. Към 2023 г. в общината няма големи предприятия с персонал над 250 лица.

Таблица 19: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева за периода 2020-2023 г.

2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
11 116.00 лв.	11 933.00 лв.	13 476.00 лв.	15 498.00 лв.

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в общината се увеличава с 28% от 11 116.00 лв. през 2020 г. на 15 498.00 лв. през 2023 г. Възнагражденията в община Велики Преслав остават значително по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната – 24 485 лева, средната заплата за област Шумен – 19 168 лева и за СИР 20 984 лева за 2023 г.

Реализираните преки чуждестранни инвестиции в община Велики Преслав към 31.12.2023 г. са 73 200 евро.

Важен фактор за развитие на местната икономика е близостта до два големи административни и индустриални центъра – град Шумен и град Търговище, което осигурява пазар за реализация на местната продукция и достъп до летище и пристанище за износ в град Варна. Икономическите дейности в общината са концентрирани предимно в гр. Велики Преслав, който се явява и зона на локална икономическа гравитация. Предприятията работят и в селата Драгоево, Осмар и Хан Крум.

Селско стопанство

Селското стопанство остава един от основните отрасли на местната икономика в община Велики Преслав и запазва своите стабилни позиции и устойчивост през 2024 г. Приоритетно се развива земеделието, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти.

Таблица 20: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове собственост към 2024 г.

Код	Вид собственост	Брой	Брой, %	Площ, дка	Площ, %
0	Неустановена	167	0.43	191.091	0.07
1	Държавна публична	269	0.69	47698.627	17.18
2	Държавна частна	900	2.29	44097.261	15.89
3	Общинска публична	3913	9.97	17287.607	6.23
4	Общинска частна	1686	4.3	15857.736	5.71
5	Частна	28127	71.67	118205.857	42.58
6	Кооперативна	3	0.01	10.723	0.00
7	Обществени организации	2941	7.49	20269.694	7.30
8	Чуждестранна	43	0.11	286.089	0.10
10	Религиозна	32	0.08	363.764	0.13

11	Съсобственост	171	0.44	2698.512	0.97
12	Изключителна държавна	6	0.02	3742.493	1.35
99	Стопанисвано от общината	986	2.51	6885.785	2.48

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

42,6% от земята в община Велики Преслав е частна собственост, на държавата принадлежат около 34,4%, общински са 12%, на обществени организации са 7,3%. Останалите 3,7% са територии, стопанисвани от общината, в съсобственост, на религиозни организации, с чуждестранна или неустановена собственост.

Таблица 21: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове територии по предназначение към 2024 г.

Код	Вид територия по предназначение	Брой	Брой, %	Площ, дка	Площ, %
1	Урбанизирана територия	7106	18.11	12416.053	4.47
2	Територия за транспорт	122	0.31	2013.535	0.73
3	Земеделска територия	31234	79.59	168796.046	60.81
4	Горска територия	318	0.81	85550.345	30.82
5	Води и водни обекти	444	1.13	4648.431	1.67
6	Защитена територия	4	0.01	3596.881	1.30
7	Нарушена територия	16	0.04	573.948	0.21

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Земеделските територии в общината съставляват 61% от общата площ, а горите са 31%. С начин на трайно ползване „нива“ са около 38% от площите, „друг вид дървопроизводителна гора“ са 27%, лозята - 5%, овощните градини – 2,5%, а други видове трайни насаждения – 4%.

Обработваемата земеделска земя в общината за 2023/2024 стопанска година е 104 072 дка, със 1,7% повече спрямо 2022/2023 г. (102 279 дка). Комасираните селскостопански площи също се увеличават и са 69,43% за 2023/2024 г. при 52% за предходната стопанска година.

Поливните площи са 4 146,8 ха, разположени в гр. Велики Преслав и селата – Драгоево, Златар, Миланово, Мокреш, Суха река и Троица.

Таблица 21: Налични поливни площи на територията на община Велики Преслав

Землище	Ха
В. Преслав	597,6
Драгоево	892,9
Златар	1 598,70
Миланово	308,6
Мокреш	175,7
Суха река	422,6
Троица	150,7
Всичко	4 146,80

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Поливната площ е формирана по данни на „Напоителни системи“ ЕАД, клон Шумен, съобразно схемата на проектно-поливните полета, по землища и по масиви.

Действителното състояние на поливните съоръжения, респективно фактическата поливна площ, е предмет на отделна комплексна проверка от специализирана комисия и вероятно ще има значително по-ниски стойности, тъй като на практика по-голяма част от

напоителните съоръжения не функционират. Най-добро е състоянието им в землището на с. Миланово.

Таблица 22: Брой регистрирани земеделски стопани за периода 2020-2024 г.

Стопанска година	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Земеделски стопани	166	154	148	140	146

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

През последната стопанска 2023-2024 година има регистрирани 146 земеделски стопани или с 6 повече от предходната.

Съществуващите земеделски кооперации не се променят през отчетния период и към 2024 г. в община Велики Преслав функционират следните четири броя:

- Кооперация „Напредък” - гр. Велики Преслав;
- ППК „Капка” - с. Троица;
- ПК „Враненска долина” - с. Кочово;
- ЗКПУ „Орало” - с. Осмар.

Основните отглеждани култури в община Велики Преслав и към 2024 г. остават пшеница, слънчоглед и царевица за зърно. С тях са засети най-много площи земеделска земя. Отглеждат се още ечемик, лавандула, рапица, малини и др. Общината е с традиции в лозарството, като преобладават винените сортове. На територията на Велики Преслав са разположени най-големите лозови масиви в Шуменска област. Зеленчукопроизводството е слабо развито. Произвеждат се пипер, домати и зеле. От овощните култури преобладават сливи, череши и ябълки. През стопанската 2023/2024 г. се възобновява производството на дини, пъпеши и зеле.

Таблица 23: Справка за засети площи и добиви по видове земеделски култури 2021-2024 г.

Култура	Засети/Засадени дка			Среден добив кг/дка		
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2021/2022	2022/2023	2023/2024
	Пшеница	31 630	30 870	35 560	543	534
Ечемик	9 280	6 090	8 420	603	610	613
Рапица	2 000	1 100	800	280	230	120
Цар.зърно	16 400	23 120	13 000	518	322	171
Масл.слънч.	24 780	25 000	25 000	233	182	145
Ябълки	123	128	123	1 106	1 002	1 246
Череши	337	372	310	355	520	548
Малини	557	550	580	495	564	428
Лавандула	2 194	1 631	1 007	242	601	538
Лозя винени	1 700	1 700	1 700	786	483	460
Лозя десертни	1 420	1 420	1 420	979	770	540
Култура	Получена продукция тон			Среден добив кг/дка		
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2021/2022	2022/2023	2023/2024
	Ябълки	730	121	153	1 106	1 002
Череши	420	151	170	355	520	548
Сливи	485	186	236	647	818	631
Кайсии	232	2	77	388	545	494
Ягоди	500	105	60	489	955	500

Малини	249	282	248	495	564	428
Вишни	311	12	11	394	441	407
Праскови	674	25	33	732	758	895
Дини	-	-	21	-	-	2344
Пъпеши	-	-	3	-	-	833
Орехи	425	2	18	17	70	16
Картофи	260	8	4	1 000	1 680	975
Домати	383	26	44	2 100	2 031	2 000
Пипер	1000	193	161	4 000	1 569	2 038
Зеле	-	-	49	-	-	1 885
Лавандула	-	-	542	242	601	538
Лозя винени	494	707	690	786	482	460
Лозя десертни	501	109	77	979	770	540

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Стопанската 2023/2024 г. е сравнително благоприятна в агрометеорологично отношение и дава добра реколта.

Животновъдството в община Велики Преслав се развива динамично през последните години. През отчетната 2024 г. продължава да намалява броят на селскостопанските животни.

Таблица 24: Справка за броя на селскостопанските животни в община Велики Преслав по видове за периода 2020-2024 г.

Вид	2020	2021	2022	2023	2024
Птици-вс.	44264	71264	57000	57000	57000
Говеда-вс.	1515	1138	1252	1248	1223
В т.ч. крави	-	-	645	674	722
Биволи-вс.	-	-	1	1	1
В т.ч. малаче	-	-	570	316	279
Овце-вс.	3267	2597	2509	2484	2279
В т.ч. овце-майки	-	-	1729	1974	1613
Кози-вс	103	1	1	1	1
В т.ч. кози майки	-	-	1	1	1
Пчелни сем.	2001	1858	1685	2044	1926

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване, но липсва достатъчно активност от страна на местните производители за кандидатстване с проекти и инвестиране на средства в земеделие и животновъдство.

Горско стопанство

Горският фонд заема 30,82% от територията на община Велики Преслав. Горите се стопанисват и управляват от ТП Държавно горско стопанство (ДГС) – Преслав към Регионална дирекция по горите – Шумен и Североизточно държавно предприятие. Една от основните дейности на ДГС е и развитие на ловното стопанство, включително съхраняване и увеличаване популацията на дивеча в района. Общата лесистост на общината към 2024 година е 30.6%.

Таблица 25: Разпределение на общата горска площ на община Велики Преслав по видове собственост и по години 2020-2024 г.

№ по ред	Видове собственост	Площ на горските територии на община В. Преслав по видове собственост и по години, ха				
		2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
1	Държавни горски територии	8 362	8 364	8 314	8 315	8 315
2	Общински горски територии	424	424	419	419	419
3	Гори на частни физически лица	190	190	228	227	227
4	Гори на частни юридически лица	31	31	45	45	45
	Общо	9 007	9 009	9 006	9 006	9 006

Източник: ТП ДГС - Преслав

Държавните горски територии заемат 92% от горския фонд на община Велики Преслав и през отчетната 2024 година. Общинските гори са 419 ха или 5%. Останалите 3% гори са собственост на частни физически и юридически лица.

Според информация от ТП ДГС Преслав, предвиденото ползване на дървесина от горския фонд на територията на община Велики Преслав за 2024 г. е 8 000 пр. м³. Осьщеностното ползване за същата година е 5 271 пр. м³.

През последните години се запазва броя на дървообработващите и преработващи предприятия – 4. Толкова остават и площадките за продажба на дърва за огрев. През 2024 г. в община Велики Преслав има и една площадка за производство на дървени въглища. През отчетната година намаляват пунктовете за изкупуване и преработка на билки, гъби и горски плодове и са само 3, за разлика от 2023 г., когато са били 7.

През 2025 г. предстои кандидатстване за одобрение на разработената стратегия на Местната инициативна група Велики Преслав – Шумен. В нея са заложени конкретни мерки, подпомагачи малките предприятия за преработване на продукти от горското и селско стопанство.

През периода 2021-2024 г. на територията на община Велики Преслав са извършвани залесявания на обща площ от 24 дка., по години както следва:

2021 г. – 0 дка

2022 г. – 0 дка

2023 г. – 14 дка

2024 г. – 10 дка

Общо: 24 дка

Туризм

Туризмът заема все по-голям дял в общинската икономика на Велики Преслав. Въпреки ограниченията, наложени от различните кризи секторът се развива успешно и дестинацията привлича все повече туристи от страната и чужбина.

На територията на общината съществуват редица природни дадености, защитени природни, исторически и културни обекти.

На територията на Община Велики Преслав са категоризирани и функционират общо 64 „Места за настаняване“ и „Заведения за хранене и развлечения“.

Таблица 26: Категоризирани места за настаняване в община Велики Преслав 2024 г.

№	Вид и наименование на обекта	Капацитет	Кат-я звезди	гр./с.	Адрес
1	Къща за гости „Болярски стан“	12	2**	гр. В. Преслав	ул. „Панайот Волов“ №16
2	Мотел „Омуртагов мост“	44	1**	гр. В. Преслав	*НИАР В. Преслав
3	Къща за гости „Осмарски къщи“	11	3***	с. Осмар	ул. „Пирогов“ №8
4	Къща за гости „Версай“	9	3***	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ №48
5	Къща за гости и Бунгало при „Мутафова къща“	18	2**	кв. Кирково	ул. „Константин Преславски“
6	Къща за гости „Маринови“	4	2**	гр. В. Преслав	ул. „Отец Паисий“ №14
7	Почивна станция „Ловец“	36	1*	гр. В. Преслав	м. „Ловджийската чешма“
8	Къща за гости „Кюркчиеви“	8	1*	гр. В. Преслав	м. „Омуртагов мост“
9	Къща за гости „Радковата къща“	6	1*	с. Имренчево	ул. „Кирил Кънев“ №3
10	Къща за гости „КостаДоне“	12	1*	гр. В. Преслав	ул. „Златен Век“ №17
11	Семеен хотел „ПРЕСЛАВ“	20	3***	гр. В. Преслав	ул. „Ахелой“ №8
12	Къщи за гости „Божи Дар“ I и II	16	1*	с. Мостич	ул. „Тича“ №
13	Къща за гости „Габи“	14	1*	с. Осмар	ул. „Зелен град“ № 3
14	Стаи за гости в „Сланевата къща“	7	1*	гр. В. Преслав	ул. „Криволак“ №5
15	Стаи за гости в „Къща Асмара“	8	1*	с. Осмар	ул. „Плиска“ № 3
16	Стаи за гости в „Къщата при Светлана“	8	1*	с. Осмар	ул. „Зелен град“ № 47
17	Стая за гости в „Къщата на Янко и Гергана“	2	1*	гр. В. Преслав	ул. „Васил Левски“ №17а
18	Туристическа спалня	41	"еделвайс"	гр. В. Преслав	ул. „Симеон Велики“ №21
19	Стаи за гости в с. Драгоево	8	1*	с. Драгоево	ул. „Рафаил Пенев“ № 12
20	„Винарска къща Осмар“	10	1*	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ № 1
21	Стаи за гости в Къща „Идилия“	6	1*	гр. В. Преслав	ул. „Панайот Волов“ № 15
22	Стаи за гости в „Къщата на гълъбите“	5	1*	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ № 27
23	Къща за гости „Патлейна“	6	2**	гр. В. Преслав	Резерват „Патлейна“, мест. „Черен Врх“
24	Апартамент за гости „ЛОТУС“	2	1*	гр. В. Преслав	ул. „Марин Чочев“ № 2
25	Апартамент за гости „ЗЛАТЕН ВЕК“	2	1*	гр. В. Преслав	ул. „Цар Асен“ № 25
26	Бунгала „Ваканционно селище - Момина сълза“	14	1*	с. Драгоево	с. Драгоево, Местност „До язовира“
	ОБЩО КАПАЦИТЕТ:	329			

Местата за настаняване към 2024 г. са 26 броя с общ капацитет 329 легла:

- Туристическа спалня – 1 бр.;
- 1 бр. „Мотел“;
- 1 бр. „Семеен хотел“;
- 1 бр. „Почивна станция“;

- 12 бр. „Къщи за гости“;
- 7 бр. „Стаи за гости“.
- 2 бр. „Апартаменти за гости“
- 1 бр. „Бунгала“

Къщи за гости има в гр. Велики Преслав, село Осмар, село Драгоево, село Имренчево и с. Мостич.

През 2024 г. е категоризирано едно място за настаняване – Бунгала „Ваканционно селище – Момина сълза“, с. Драгоево – 14 легла и са регистрирани два апартамента за гости в гр. Велики Преслав – „ЛОТУС“ – с капацитет 2 легла и „ЗЛАТЕН ВЕК“ – с капацитет 2 легла.

Заведенията за хранене и развлечения на територията на община Велики Преслав са 38 броя. Типовете са разнообразни – ресторанти, бистра, кафе-аперитиви, кафе-сладкарници, закусвални и други.

Таблица 27: Дейност на категоризираните места за настаняване в община Велики Преслав 2021-2024 г.

	2021	2022	2023	2024
Места за настаняване	21	24	26	26
Легла	277	303	314	329
Реализирани нощувки	8 192	7 638	9 847	7 035
Приходи от туристически данък	2 859.80 лв.	2 635.10 лв.	2 992.60 лв.	2 253.40 лв.

Категоризираните места за настаняване се увеличават през периода на действие на ПИРО от 2021 до 2024 г. Въпреки увеличението на легловата база /с 52 легла/, през 2024 г. броят на реализираните нощувки е най-малък – 7 035.

Всяка година поэтапно се обновяват уличните табели в града. За всяка от улиците са изработени и поставени по една голяма заглавна табела, съдържаща информация за името и кратка история на български и английски. Чрез поставяне на заглавни табели с информация за името, което носи всяка от улиците в града, градските пътни артерии се превръщат в своеобразна енциклопедия за своите граждани и посетители, носейки интересна и важна информация.

През 2024 г. година се осъществи съвместно участие на Община Велики Преслав и Археологически музей „Велики Преслав“ в XIX Международно изложение „Културен туризъм“ в гр. Велико Търново. В най-голямата специализирана туристическа борса се включиха над 30 общини от страната, а с международна изява бяха градове от Азърбайджан, Черна гора, Гърция, Сърбия, посолствата на Индия и делегация от Република Корея. За целите на туристическото изложение, бяха подготвени нови туристически информационни и рекламни материали.

Община Велики Преслав взе участие и в още едно голямо събитие с туристическа насоченост. В дискусиата „Бранд Шумен – отгук започва България“ се включиха над 100 участници – кметове на общини, археолози, представители на академичната общност, на туристическия бизнес, директори на музеи и културни институции, министъра на културата, зам.-министъра на туризма, представители на неправителствени организации, университети и медии, областния управител и народни представители.

През 2024 г. в сайта на Община Велики Преслав и на актуализираните през годината брошури са публикувани снимки и информация за туристическите обекти, културните събития, емблематични природни и исторически забележителности, както и места за настаняване, заведения за хранене намиращи се на територията на общината.

Информационния бюлетин „Велики Преслав“ е достъпен на сайта на общината, в социалните мрежи, както и на хартиен носител. В него се отразяват всички културни мероприятия.

Броят на посетителите в Археологически музей „В. Преслав“ се увеличава с всяка година, като през 2024 г. е около 35 000.

В рамките на Националния план за възстановяване и устойчивост, който се финансира от Европейския съюз, ще бъдат осъществени мерки за повишаване енергийната ефективност на Археологически музей „Велики Преслав“ по проект за енергоспестяващи мерки. Безвъзмездното финансиране за реализирането на проекта е на стойност 1 192 781 лева.

През май 2024 г. е сключен договор между Община Шумен, Община Велики Преслав и Община Каспичан за изработване на обща концепция и план за развитие на туризма. Концепцията цели трите общини да работят заедно за установяването на трайни партньорства между различните общински културни организации и структури, както и организации и др. в сферата на туризма, културата и спорта, развиващи дейност на територията на трите общини.

През 2024 г. беше одобрена Концепция за интегрирани териториални инвестиции с наименование „Приключения и отдых в долината на р. Камчия“ – създаване на интегриран туристически продукт в устойчива околна среда“ на община Велики Преслав, разработена съвместно с общините Върбица, Смядово и Дългопол. Дейностите заложи в концепцията, които са пряко обвързани с Община Велики Преслав и за чието осъществяване предстои да се кандидатства в началото на годината са:

- Интегриран туристически продукт „Приключения и отдых в долината на река Камчия“ - включва седем тематични маршрута на територията на общините Велики Преслав, Върбица, Смядово и Дългопол, маркетинг, реклама и дигитализация на дестинацията;
- Създаване на екотуристически и велосипедни маршрути в природен резерват „Патлейна“ и резерват „Дервиша“;
- Основен ремонт, прилагане на мерки за енергийна ефективност, оборудване и обзавеждане на туристическа хижа „Патлейна“;
- Създаване на посетителски информационен център в резерват „Патлейна“;
- Закупуване на превозно средство – туристически микробус за тур обиколки и трансфер на туристи и велосипеди за отдаване под наем в посетителски информационен център.

В община Велики Преслав все още не е усвоен в пълна степен туристическия потенциал, макар че в последните години се наблюдава нарастване в броя на местата за настаняване, легловата база, пренощуващите лица и посетителите на Археологически музей. В резултат на общите усилия на Община Велики Преслав, Археологически музей, хотелиери, ресторантьори и на добре организираната и богата културна програма през периода 2021-2024 г. се наблюдава значителен ръст в туристопотока на територията на общината.

Развитието на туристическия бранш е от изключително важно значение за просперитета на общината и един от основните приоритети, които са заложи в различни програмни и стратегически документи, включително ПИРО. За устойчивото развитие на туристическия сектор е необходимо дългосрочно планиране и взаимноизгодно сътрудничество между всички заинтересовани страни.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

Отчетната 2024 година се характеризира с поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост. Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващите войни в Украйна и Сирия и последващият ръст на цените, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас и поредните парламентарни избори забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и приемането на Националния план за възстановяване и устойчивост.

Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

През отчетната 2024 г. се работи активно за пълноценно изпълнение на дейностите, водещи до подобряване на всички сфери на обществения живот в общината. Демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават.

Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни от НСИ към декември 2023 г. в община Велики Преслав живеят 10 096 души, от тях в трудоспособна възраст са 5511 души: 3054 мъже и 2457 жени.

Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественият прираст на населението остава отрицателен, като през 2023 г. достига - 144 души. Механичният прираст за същата година е положителен + 71 човека.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е сравнително добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2024 г. е 7,59% и бележи спад спрямо предходната година.

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Доходите изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия през 2023 г. спрямо 2021-2022 г.

Въпреки предизвикателствата през 2024 година и негативното влияние на войните, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Таблица 28: Оценка на постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО на община Велики Преслав към 2024 г. по индикатори за наблюдение

Индикатори за продукт				
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Целева стойност за период 2021-2027	Отчетна стойност 2024 г.
Приоритет 1 - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството				
Мярка 1.1 Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	Нефинансови предприятия	брой	450	497
	Новосъздадени МСП за преработка на местни суровини (месо, мляко, плодове, зеленчуци, дървесина и др.)	брой	3	0

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Участие на общината в инвестиционни инициативи (бизнес форуми, панаири и др.)	брой	7	4
	Привлечени инвестиции в предприятия в общината	млн. лева	10	-
Мярка 1.2 Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности	Места за настаняване и средства за подслон	брой	20	26
	Леглова база в места за настаняване и средства за подслон	брой	350	329
	Създадени нови туристически атракции	брой	3	0
	Разработени нови туристически маршрути	брой	3	0
Мярка 1.3 Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	Обработваема земеделска земя	дка	175000	168 796
	Създадени нови трайни насаждения	дка	2000	-
	Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства	брой	20	-
Мярка 1.3 Устойчиво управление на горските ресурси	Новозалесени горски територии	дка	300	10
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска				
Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	Обществени сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	7	0
	Жилищни сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	10	-
Мярка 2.2 Насърчаване на прехода към кръгова икономика	Подкрепени предприятия, въвели НИРД, иновации и шадящи околната среда технологии в производствения си процес	брой	1	-
Мярка 2.3 Опазване на околната среда и борба с климатичните промени	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	брой	5	0
	Проведени акции за почистване и залесяване	брой	7	4
Мярка 2.4 Устойчиво управление на отпадъците	Системи за разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на различни потоци отпадъци (опаковки, строителни, зелени и биоразградими и др.)	брой	3	3
Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем				
Мярка 3.1 Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината	Население на общината	брой	12100	10096
	Деца в детските градини	брой	270	221
	Ученици в училищата	брой	980	811
Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	Подобрени сгради на образователната инфраструктура	брой	3	1
	Училища с внедрени/работещи съвременни системи/средства за образование – дуално обучение, дигитализация на учебни програми, STEM и др.	брой	1	2
Мярка 3.3 Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	Ремонтирани спортни обекти и съоръжения	брой	3	3

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Организиран спортни състезания, турнири и шампионати с регионално, национално и/или международно значение	брой	14	10
Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	Лица, преминали обучение за нови професии и квалификация	брой	200	17
	Разкрити нови работни места	брой	50	245
Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни				
Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	Създадени "онлайн" административни услуги	брой	3	-
Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	Общински служители преминали курсове и обучения	брой	30	10
Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	Подобри сгради на здравната инфраструктура	брой	2	0
Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	Подобри сгради на социалната инфраструктура	брой	2	0
	Предоставяни социални услуги	брой	10	10
	Лица, подпомагани със социални помощи	брой	250	102
Мярка 4.5 Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	Подобри сгради на културната инфраструктура	брой	3	0
	Организиран културни събития (фестивали, традиционни празници, чествания и др.)	брой	20	25
Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии				
Мярка 5.1 Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	Рехабилитирани пътища	км	40	0
	Подобриена улична мрежа	км	100	8
Мярка 5.2 Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	Обновени водопроводни мрежи	км	100	15
	Изградена нова канализационна мрежа	км	10	0
	Модернизирани/Изградени МФОС/ ПСОВ	брой	1	0
Мярка 5.3 Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ	Реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ	брой	5	0
Мярка 5.4 Цифрова свързаност и телекомуникации	Население, ползващо широколентов достъп до Интернет	%	90	100
Мярка 5.5 Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	брой	5	18
	Реализирани проекти в междуобщинско сътрудничество МИГ /Шумен/	брой	3	0
	Реализирани международни проекти	брой	1	0

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Индикатори за резултат					
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	Отчетна стойност 2024
Стратегическа цел 1	Обновени бизнес/индустриални зони	брой	0	1	0
Стратегическа цел 1	Равнище на безработица	%	9	7	7,59
Стратегическа цел 1	Дял на средната годишна работна заплата от тази в областта	%	83	90	81
Стратегическа цел 1	Нефинансови предприятия на 1000 д. от населението	брой	34	40	49*
Стратегическа цел 1	Нетни приходи от продажби на предприятията	хил.лв.	120173	130000	210609*
Стратегическа цел 1	Произведена продукция в нефинансовите предприятия	хил.лв.	105311	120000	167663*
Стратегическа цел 1	Печалба в нефинансовия сектор	хил.лв.	13709	15000	16260*
Стратегическа цел 1	Заети лица	брой	1869	2000	1784*
Стратегическа цел 1	Нови електронни услуги в общинската администрация в помощ на предприемачеството	брой	0	3	0
Стратегическа цел 1	Земеделски производители	брой	197	210	146
Стратегическа цел 1	Реализирани ношувки в местата за подслон и настаняване	брой	3146	5000	7035
Стратегическа цел 1	Туристи, обслужени от Туристически информационен център на НИАР	брой	15467	20000	35000
Стратегическа цел 2	Естествен прираст на населението	брой	-157	-130	-144*
Стратегическа цел 2	Механичен прираст на населението	брой	258	50	71*
Стратегическа цел 2	Ученици, включени в дуално обучение	брой	0	10	23
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар	брой	602	500	505*
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар по дентална медицина	брой	2008	1800	1683*
Стратегическа цел 2	Реставрирани, консервирани и експонирани за туристи обекти на културно-историческото наследство	брой	0	2	2
Стратегическа цел 3	Реновирани и благоустроени публични пространства (паркове и градинки)	брой	0	5	1
Стратегическа цел 3	Новоизградени/реновирани детски площадки и спортни съоръжения	брой	0	5	2
Стратегическа цел 3	Жители с подобро водоснабдяване	брой	0	12000	10096
Стратегическа цел 3	Жители с подобро третиране на отпадъчните води	брой	0	8000	0
Стратегическа цел 3	Количество образувани битови отпадъци	тона	3466	3000	3253

*Данни за 2023 г. от НСИ

Данните в Таблица 28 представят оценката за постигнатия напредък в изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав като всеки от изброените индикатори допринася за постигане на определена стратегическа цел и приоритет на плана. Индикаторите се отчитат като са съпоставени целевите стойности от ПИРО с тези към края на 2024 г.

Резултатите от оценката показват, че населението на общината намалява в резултат на отрицателен естествен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност и продължаваща миграция. Негативните демографски тенденции водят до застаряване на населението и влошаване на възрастовата структура. Броят на учениците в местните училища и на децата в

детските градини намалява, но образователната система се развива, модернизира и напълно отговаря на съвременните изисквания за дигитализация и работа в електронна среда. В същото време в общината се предоставят разнообразни и качествени социални услуги, които отговарят на потребностите на населението. Здравеопазването е достъпно и се правят инвестиции за обновяване на инфраструктурата. Културният и спортният календар са наситени със събития. Данните за тези индикатори показват умерен напредък на годишна база в постигането на *Стратегическа цел 3 на ПИРО: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.*

През 2024 г. безработицата в общината намалява, средната годишна работна заплата се увеличава. Въпреки това, възнагражденията в община Велики Преслав остават значително по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната – 24 485 лева, средната заплата за област Шумен – 19 168 лева и за СИР 20 984 лева за 2023 г.

Високата инфлация се отразява негативно на местния бизнес. Въпреки това е регистриран известен подем в икономиката и финансовите резултати на местните фирми се подобряват спрямо предходните години. За съжаление към момента на изготвяне на настоящия годишен доклад, няма официална статистика за състоянието на икономиката през 2024 г. Обобщено през 2024г. отчитаме задоволителен напредък в постигане на *Стратегическа цел 1 на ПИРО: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.*

Анализът на индикаторите, съотнесими към *Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда,* показва добър напредък през отчетната година. За това допринасят дейностите по подобряване на пътната и уличната мрежа, подмяна на водопроводи, ремонтна обществени сгради, облагородяване на обществени площи, паркове, детски, спортни площадки и други обекти на техническата инфраструктура.

ИЗВОДИ:

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2024 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурите, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, ръст на средната работна заплата, и други положителни въздействия. Образователната система е добре организирана и модернизирена, но броя на децата и учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за четвъртата година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки продължаващата войната в Украйна, инфлацията, извънредните разходи и трудностите, в условията на извънредна обстановка и задълбочаващи се политическа, икономическа и финансова кризи.

Индикаторите са съотнесими пряко към Стратегическите цели в плана и показват, че най-добър напредък е постигнат по показателите, измерващи изпълнението на *Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда.* На второ място се нарежда *Стратегическа цел 1: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.* На трето място са резултатите за индикаторите, оценяващи напредъка по *Стратегическа цел 3: Развитие на човешкия*

потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.

III. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Таблица 29: Справка за изпълнени проекти и дейностите в община Велики Преслав през 2024 г.

№ по ред	Приоритет, Специфична цел, Мярка, Проект/Дейност	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет	Резултати
	ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	105 237			
	Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	-			
	Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности	105 237			
	Подмярка 1.2.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги	105 237			
1	Проект „Новото сияние на Симеоновия златен век“ за изработване на холограми на цар Симеон и Константин Преславски	65 237	2023-2024	Министерство на културата, Археологически музей	Представяне по модерен начин на значими исторически личности - цар Симеон и Константин Преславски, чрез изграждане на 3D холограмни образи

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

2	„Съхрани историята. Реновиране и подобряване на условията за съхранение, опазване и управление на движимите културни ценности и тяхната научна обработка“	30 000	2023-2024	Министерството на културата и Национален фонд „Култура“, Археологически музей	Подобряване на условията за съхранение, опазване и управление на движимите културни ценности и тяхната научна обработка
3	„Изработване нов интериорен дизайн на централна зала в Археологически музей „В. Преслав“	10 000	2023-2024	Министерството на културата и Национален фонд „Култура“, Археологически музей	Подобряване на експозицията на Археологически музей „В. Преслав“
	Подмярка 1.2.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма, съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места	-			
	Подмярка 1.2.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията	-			
	Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	-			
	Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси	-			
	ПРИОРИТЕТ 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска	14 030			
	Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	5 280			
4	Обследване за енергийна ефективност, архитектурно заснемане и изготвяне на технически паспорт на сградата на кметство с. Имренчево	2 880	2024	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

5	Обследване за енергийна ефективност, архитектурно заснемане и изготвяне на технически паспорт на сградата на ДГ "Детелина" с. Миланово- (идентиф.48132.501.342.1, УПИ I, кв.1)	2 400	2024	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове
	Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика	-			
	Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени	-			
	Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците	8 750			
6	Закупени 116 съда за смесен битов отаждък тип пластмасова кофа 120 л. С тях са подменени амортизирани съдовете тип „Бобър“.	5 000	2024	Общински бюджет /План-сметката за 2024 г./	Подобряване на материално-техническата база и намаляване количеството на смесен отпадък
7	Изработка на 5 бр. „Шишеяди“	3 750	2024	Отчисления по Наредба № 7 от 19.12.2013 г.	Насърчаване на разделното събиране на пластмасови бутилки
	ПРИОРИТЕТ 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем	700 843			
	Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината	10 729.50			
8	Изплатени средства по Правилника за еднократно финансово стимулиране на родители за насърчаване на раждаемостта и подпомагането на отглеждането на деца на територията на община Велики Преслав	10 729.50	2024	Общински бюджет	Осигурена финансова подкрепа на семействата с новородено или осиновено дете в общината
	Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	547 707			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

9	"Рехабилитация и естетизация на детски площадки в ДГ "Червената шапчица" с. Златар - УПИ VIII кв. 2 община Велики Преслав" - актуализация на проект	6 540	2024	Държавен бюджет	Благоустрояване на прилежащи територии към обекти на образователната инфраструктура.
10	"Рехабилитация и естетизация на детски площадки в ДГ "Снежанка" с идентификатор 58222.495.936, гр. Велики Преслав, област Шумен - етап 2" - СМР, СН, АН	214 888	2024	Държавен бюджет	Благоустрояване на прилежащи територии към обекти на образователната инфраструктура.
11	Изготвяне на технически проект "Рехабилитация и естетизация на детски площадки в Детска ясла, гр. Велики Преслав	3 900	2024	Държавен бюджет	Благоустрояване на прилежащи територии към обекти на образователната инфраструктура.
12	Изграждане и благоустрояване на спортна площадка в парцел III от кв. 30, ОУ "Христо Ботев" с. Златар - проектиране	7 000	2024	Държавен бюджет	Благоустрояване на прилежащи територии към обекти на образователната инфраструктура.
13	Основен ремонт на ОУ "Христо Ботев" с. Златар (СМР, АН и СН)	315 379	2024	Държавен бюджет	Подобряване на образователна инфраструктура
	Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	142 406			
14	Благоустрояване на площадка за игра в междублоковото пространство в кв. 108 на гр. В. Преслав	15 000	2024	ПУДООС (Конкурс „Обичам природата и аз участвам“)	Благоустрояване на площи за обществено ползване
15	Проект Преустройство и осигуряване на външен достъп и приспособяване на вътрешна среда на Спортна зала "Велики Преслав" /СМР, АН и СН/	56 491	2024-2025	Агенция на хората с увреждания /АХУ/; Съфинансиране:	Подобряване на достъпа до Спортна зала „Велики Преслав“ за хора с увреждания
16	Изграждане и благоустрояване на спортна площадка в ул. "Иван Вазов" №14, гр. Велики Преслав индикатор 58222.495.575 - проектиране, СМР, СН и АН	70 915	2024-2025	Държавен бюджет	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
	Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила				

	ПРИОРИТЕТ 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни	1 013 961			
	Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	-			
	Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	-			
	Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	-			
	Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	1 009 255			
17	Проект "Грижа в дома в община Велики Преслав"	938 533.38	2022-2024	Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027	Предоставяне на интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда на 157 лица с увреждания и възрастни в невъзможност за самообслужване
18	Проект "Укрепване на общинския капацитет в Община Велики Преслав"	70 721.14	2023-2024	Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027	Повишаване и укрепване на общинския капацитет в сферата на социалните услуги – обхванати 15 лица
	Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	4 706			
19	Проект на Библиотека при НЧ „Развитие 1874 г.“, гр. Велики Преслав по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове на четене и информираност” - 2024 г.	1 131	2024	Министерство на културата	Обновяване на библиотечните колекции с книги и други информационни източници

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

20	Проект на Библиотека при НЧ „Просвета 1928 г.“, с. Троица по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове на четене и информираност” - 2024 г.	1 203	2024	Министерство на културата	Обновяване на библиотечните колекции с книги и други информационни източници
21	Проект на Библиотека при НЧ „Съгласие 1882 г.“, с. Осмар по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове на четене и информираност” - 2024 г.	1 167	2024	Министерство на културата	Обновяване на библиотечните колекции с книги и други информационни източници
22	Проект на Библиотека при НЧ „Васил Друмев - 1881“, с. Драгоево по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове на четене и информираност” - 2024 г.	1 205	2024	Министерство на културата	Обновяване на библиотечните колекции с книги и други информационни източници
	ПРИОРИТЕТ 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии	14 266 106			
	Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	3 106 162			
23	„Реконструкция и рехабилитация на уличните и тротоарни настилки, водопроводи и водопроводни отклонения на площад в кв. Боровец гр. В. Преслав	119 767.00	2021-2024	Целеви средства от РБ/т (§31-13) и собствени приходи	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения реконструкция на уличните и тротоарни настилки
24	Основен ремонт на ул. „Лилия“, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“ и част "пътна")	52 903.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 108	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения реконструкция на уличните и тротоарни настилки
25	„Реконструкция и рехабилитация на уличните и тротоарни настилки, водопроводи и водопроводни отклонения на улици в община Велики Преслав“	2 933 491.85	2024	Държавен фонд „Земеделие“	Подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения на 10 улици в селата Златар, Имренчево, Кочово, Мостич и Суха река. Реконструкция на уличните и тротоарни настилки на три улици в с. Кочово

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	5 140 272			
26	Изготвяне на инвестиционен проект "Довеждащ водопровод от РШ – В. Преслав до МФОС и допълнително водоснабдяване на група села от водоснабдителна система язовир „Тича“ в община В.Преслав, обл. Шумен (с. Драгоево, с. Златар, с. Суха река, с. Миланово и с. Мокреш)", проектиране, СМР, АН и СН	54 720	2024	Целеви средства от РБ/т (§31-13) и собствени приходи	допълнително водоснабдяване на с. Драгоево, с. Златар, с. Суха река, с. Миланово и с. Мокреш, община В. Преслав, обл. Шумен
27	Изготвяне на инвестиционен проект "Допълнително водоснабдяване за с. Осмар, общ. Велики Преслав от ШК Баба Тонка"	15 000.00	2024	Държавен бюджет	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения реконструкция на уличните и тротоарни настилки
28	Основен ремонт на ул. „Васил Друмев“, гр. Велики Преслав от ОК-451 до ОК-260 (част „Водопровод“)	109 586.00	2021-2024	Целеви средства от РБ/т (§31-13) и собствени средства	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
29	Основен ремонт на ул. „Райко Даскалов“ - от ОК-170 до ОК-372, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	927 532.80	2022-2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
30	Основен ремонт на ул. „Оборище“ - от ОК 171 до ОК 213, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	264 823.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
31	Основен ремонт на ул. „Кирил Кънев“ - от ОК-10 до ОК-86, с. Имренчево (част „Водопровод“)	342 318.00	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
32	Основен ремонт на ул. „Христо Смирненски“ - от ОК-108 до ОК-113 и по ул. „Цанко Церковски“ от ОК-112-113 до ОК-145, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	408 976.80	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
33	Основен ремонт на ул. „Юбилейна“ - от ОК-61 до ОК-607, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	51 150.00	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

34	Основен ремонт на ул. „Рила“ - от ОК-304 до ОК-292, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	79 821.60	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
35	Основен ремонт на ул. „Марин Чочев“ - от ОК 224 до ОК 230б, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	59 938.80	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
36	Основен ремонт на ул. „Пирин“ - от ОК-287 до ОК-297, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	177 198.00	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
37	Основен ремонт на ул. „Братя Миладинови“ - от ОК-27 до ОК-35, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	114 468.00	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
38	Основен ремонт на ул. „Оградите“ - от ОК-52 до ОК-54, гр. Велики Преслав (част „Водопровод“)	121 970.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
39	Основен ремонт на ул. „Рила“ - от ОК-142 до ОК-144, с. Осмар (част „Водопровод“)	9 950.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
40	Основен ремонт на ул. „Осми март“ - от ОК-46 до ОК-127, с. Осмар (част „Водопровод“)	258 062.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
41	Основен ремонт на ул. „Цар Борис“ - от ОК-23 до ОК-70 "а", с. Троица (част „Водопровод“)	318 086.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
42	Основен ремонт на ул. „Свобода“ - от ОК-4 до ОК-23, с. Троица (част „Водопровод“)	197 484.00	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
43	Основен ремонт на ул. „Стоян Йорданов“ - ОК-5 до ОК-51, с. Хан Крум (част „Водопровод“)	280 273.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
44	Основен ремонт на ул. „Цар Калоян“ - от ОК-31 до ОК-37, от ОК-2 до ОК-35, от ОК-1 до ОК-37, с. Хан Крум (част „Водопровод“)	358 172.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

45	Основен ремонт на ул. „Ленин“ - от ОК - 143 до ОК - 82, с. Драгоево (част „Водопровод“)	351 733.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
46	Основен ремонт на ул. „Комсомолска“ - от ОК - 191 до ОК 196-199, с. Драгоево (част „Водопровод“)	120 511.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
47	Основен ремонт на ул. „Камчия“ - от ОК-20 до ОК-60, с. Миланово (част „Водопровод“)	250 088.40	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
48	Основен ремонт на ул. „Марица“ - ОК-23 до ОК-43, с. Мокреш (част „Водопровод“)	94 243.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
49	Основен ремонт на ул. „Странджа“ - от ОК-7 до ОК-12, с. Златар (част „Водопровод“)	174 163.20	2024	Проекти финансирани от Държавния бюджет 2024г., чл. 107	подмяна на водопроводи и водопроводни отклонения
Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ		6 019 672			
50	„Енергоспестяващи мерки в две общински сгради – ремонтни дейности, оборудване и изграждане на ФВЦ в детска градина „Снежанка“ в с. Троица и кметството в с. Мостич на територията на община Велики Преслав“	381506.55	2024-2025	Държавен фонд „Земеделие“	Прилагане на мерки за енергийна ефективност
51	РЕКОНСТРУКЦИЯ, РЕМОНТ, ОБОРУДВАНЕ И/ИЛИ ОБЗАВЕЖДАНЕ НА ОБЩИНСКИ АДМИНИСТРАТИВНИ СГРАДИ, С ЦЕЛ ПОДОБРЯВАНЕ НА ТЯХНАТА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ, на територията на Община Велики Преслав."	761 635.91	2019-2025	Държавен фонд „Земеделие“; Съфинансирани: 285 871.17 лв.	Прилагане на мерки за енергийна ефективност
52	Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на Административна сграда с идентификатор 58222.495.974, гр. Велики Преслав, ул. "Борис Спиров" № 76, УПИ I, кв. 65	1 260 032.83	2024-2026	Национален план за възстановяване и устойчивост; Съфинансирани: 32 400 лв.	Прилагане на мерки за енергийна ефективност
53	Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на Археологически музей „Велики Преслав“ с идентификатор	1 222 781.80	2024-2026	Национален план за възстановяване и устойчивост; Съфинансирани: 30 000 лв.	Прилагане на мерки за енергийна ефективност

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2024 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

58222.210.1.2.					
54	Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на Читалище "Васил Друмев - 1881 г.", с. Драгоево, Община Велики Преслав, с идентификатор 23340.501.10.2, УПИ I, кв. 1	972 354.80	2024-2026	Национален план за възстановяване и устойчивост; Съфинансиране: 24 000 лв.	Прилагане на мерки за енергийна ефективност
55	Енергийно обновяване на "Бял блок" в гр. Велики Преслав	1 421 360.00	2024-2026	Национален план за възстановяване и устойчивост	Прилагане на мерки за енергийна ефективност
	Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации	-			
	Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	-			
	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:	16 100 176			

Обобщената справка показва, че за отчетната 2024 г. на територията на община Велики Преслав са изпълнени 55 проекти и дейности на обща стойност 16 100 176 лева.

За постигане на заложените цели и мерки в ПИРО през годината най-съществен принос има Община Велики Преслав, която е привлякла най-много средства от европейските фондове. Общината няма съвместни проекти с бизнеса и публично-частни партньорства. Не са реализирани проекти с други български общини в условия на междуобщинско сътрудничество. Такива проекти предстоят през 2025 г. чрез Концепциите за интегрирани териториални инвестиции. За изпълнението на Плана за интегрирано развитие през годината са допринесли и проектите на местните училища, детски градини, социални и културни институции и други.

Изпълнение на Приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството

През 2024 г. по Приоритет 1 има 3 изпълнени проекта за 105 237 лева.

По Мярка 1.2. *Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности* са изпълнени 3 проекта за 105 237 лева.

Изпълнение на Приоритет 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска

През 2024 г. по Приоритет 2 има 4 проекта за обща стойност 14 030 лева.

По Мярка 2.1. *Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове* има 2 проекта на стойност 5 280 лв.

По Мярка 2.4. *Устойчиво управление на отпадъците* има 2 дейности за 8 750 лв.

Изпълнение на Приоритет 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем

През 2024 г. по Приоритет 3 са изпълнени 9 проекта на стойност 700 843 лева.

По Мярка 3.1. *Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината*, е изпълнена 1 дейност на стойност 10 729,50 лв.

По Мярка 3.2. *Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура*, са изпълнени 5 проекта на стойност 547 707 лева.

По Мярка 3.3. *Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности*, отчитаме 3 проекта за 142 406 лева

Изпълнение на Приоритет 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни

През 2024 г. по Приоритет 4 са изпълнени 6 проекта на обща стойност 1 013 961 лева.

По Мярка 4.4. *Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура*, са реализирани 2 проекта на обща стойност 1 009 255 лева.

По Мярка 4.5. *Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура*, са реализирани 4 проекта на обща стойност 4 706 лева.

Изпълнение на Приоритет 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии

През 2024 г. по Приоритет 5 са изпълнени 33 проекта за 14 266 106 лева.

По Мярка 5.1. *Подобряване на транспортната достъпност и свързаност*, са реализиран 3 проекта за 3 106 162 лева.

По Мярка 5.2. *Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи*, са реализирани 24 проекта на обща стойност 5 140 272 лева.

По Мярка 5.3. *Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ*, са реализирани 6 проекта на обща стойност 6 019 672 лева.

IV. ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Мерките за наблюдение и механизмите за събиране, обработване и анализ на данни са заложи в самия План за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. и се спазват и изпълняват ежегодно във връзка с отчитане на напредъка по цели и приоритети.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;

- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;

- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;

- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;

- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – отчетени по-горе, отразяващи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;

- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенятия на населението, живеещо в общините на района.

- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Велики Преслав.

- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на плановете за интегрирано развитие и програмите за тяхната реализация.

- Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.

- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Междинна оценка за наблюдение изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. се възложи и извърши през 2024 година. Извършена беше актуализация на Приложение 2 на ПИРО.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на плана за интегрирано развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми

Водещите проблеми при прилагане на ПИРО на община Велики Преслав през четвъртата година на неговото действие – 2024 г. са предимно от глобално, европейско и национално ниво и са извън компетенциите и възможностите за въздействие на местната власт. Такива са споменатите вече в настоящия доклад проблеми като: продължаващите войни в Украйна и Сирия, енергийната криза, поскъпването на храните и стоките от първа необходимост, липсата на стабилно правителство поставят на сериозни изпитания общинските бюджети, особено на малки общини като Велики Преслав. Допълнителни проблеми са създадени от задълбочаващата се политическа криза у нас и поредните извънредни парламентарни избори. Забавянето на средствата по Националния план за възстановяване и устойчивост, който следваше да компенсира в известна степен последиците от пандемията и икономическата криза допълнително затрудни общините. Забавиха се и процедурите за финансиране на проекти и дейности по оперативните програми за периода 2021-2027 г.

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. беше одобрен в края на 2022 година, но все още предстои да стартират мерките по него, които ще допринесат за инвестиции в селските райони през следващите години.

При изготвяне на настоящия доклад беше отчетен и проблема с липсата на актуална статистическа информация за 2024 г., необходима за социално-икономическия анализ. Проблем, също така, е че в по-голямата си част, предоставяната информация от НСИ е на ниво област, а не община. В този смисъл, докладът не може да даде конкретни показатели за изтеклата година по някой от индикаторите, свързани с БВП, приходи и разходи на домакинствата и някой данни за развитието на местната икономика.

В голяма част от случаите, особено при реализацията на „меките“ мерки, е изключително трудно да бъде измерено тяхното финансово изражение.

Друг проблем е, че в процеса на отчитане, трудно се събира информация за проекти/дейности и инвестиции на бизнеса и външни за Общинска администрация – Велики Преслав институции. Някои от тях не предоставят данни за проектите и размера на вложените средства или се позовават на конфиденциалност в случаите на частни инициативи и инвестиции. Това изкривява информацията в отчета за напредъка, свързан с икономическото развитие на общината, иновациите и конкурентоспособността.

3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие

За осигуряване на информация, публичност, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за неговата реализация, в плана е заложен специален Комуникационният механизъм.

Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за публичност, комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;
2. Ежегодно публикуване на Годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;
3. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
4. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на плана за интегрирано развитие се осъществява от Кмета на Община Велики Преслав и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Местните органи на управление в община Велики Преслав се стремят да осигурят условия за:

- Периодични срещи между заинтересованите страни;
- Участие в съвместни проекти;
- Привличане на представители на заинтересованите страни в наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие;

- Организиране на форуми и други събития в рамките на проекти за идентифициране на основните форми за взаимодействие, разпределяне на отговорностите и мобилизиране на местните ресурси;

- Включване на местната общност и поддържането на контакти с местните граждански групи и институции, с цел осигуряване на прозрачност в местната политика;

- Своевременно информирание на обществеността чрез сайта на общината в Интернет за предприетите действия от страна на администрацията по реализацията на Общинския план за развитие;

За подпомагане процеса на партньорското участие и за осигуряване на добър информационен поток Община Велики Преслав използвани следните инструменти:

- Публикации на електронната страница на Общината;

- Плакати, брошури, пресконференции и други за популяризиране на изпълняваните проекти и дейности;

- Информационни срещи и др.

Годишните доклади за наблюдение на изпълнението и ПИРО2021-2027 г. са публично достъпни на интернет страницата на Община Велики Преслав - https://velikipreslav.bg/wp/?page_id=190.

4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на план за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината

Планът за интегрирано развитие е основен управленски инструмент, който подчинява всички останали документи за секторно развитие, но притежава една особеност – разположен е в по-голяма времева амплитуда /7 години/, по отношение на цялостния планов процес. Тази специфика произтича от факта, че ПИРО 2021-2027 г. осигурява приемственост и преходност на политиките между предходните планови периоди: (2007-2013 г.) и (2014-2020 г.), като в същото време наследява и обединява изпълнението на редица общински секторни стратегии, програми и планове, каквито са:

- Общ устройствен план на община Велики Преслав;

- Общинска програма за опазване на околната среда;

- Общинска програма за управление на отпадъците;

- Стратегия за управление на общинската собственост;

- Ежегодна Програма за управление и разпореждане с имоти, общинска собственост;

- Програма за енергийна ефективност;

- Дългосрочна програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива;

- Програми за развитие на туризма и други.

Всички стратегически документи са в режим на периодично краткосрочно планиране и отчитане, предимно ежегодно, което прави връзката с Плана за интегрирано развитие достатъчно съдържателна, от гледна точка на интензивността на процеса и възможността за едновременно внасяне на съгласувани и своевременни корекции за отстраняване на възникнали несъответствия по отделни части и раздели.

По отношение предприетите мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени следва да се отбележи, че Велики Преслав не прави изключение от другите общини в страната и е уязвима на климатичните промени.

Основна причина за това е остарялата инфраструктура както в град Велики Преслав така и в селата от общината. Причина, също така, е слабото равнище на осведоменост сред широката общественост относно климатичните проблеми, причините за тях, елиминиране на тяхното влияние, както и превенцията. Дейностите за ограничаване и адаптация към изменението на климата се изразяват в ограничаване на емисиите на парникови газове, изграждане на екологосъобразен модел на енергийно развитие. Всички реализирани и реализиращи се инфраструктурни проекти в общината обхващат задължително внедряването на енергоефективни мерки. Стъпка в тази посока е изпълнението и ежегодното отчитане на

Програмата за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници. На ограничаване изменението на климата са посветени и голяма част от мерките и дейностите, в изпълнение на Общинските програми за опазване на околната среда и Управление на отпадъците, които допринасят и за изпълнение на целите на ПИРО.

5. Мерки за прилагане принципа на партньорство

Съгласно Закона за регионалното развитие, един от основните принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката. В съответствие със закона, и за повишаване на устойчивостта на взетите решения и планираните цели и задачи, както и за ефективността на тяхната реализация, важен механизъм е прилагането на принципа на партньорство. А чрез осигурената информация и публичност на всички нива се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С него се обективизират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на общинския съвет, дейността на кмета и общинската администрация.

Формите за предоставяне на информация и публичност относно приемането и изпълнението на плана, както и за работа с партньорите в областта на интегрираното устойчиво местно развитие също така биха могли да се използват ефективно.

Организацията и методът за изпълнение обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка, осигуряване на информация и публичност и прилагането на принципа за партньорство на всички етапи на изпълнение.

В цялостния процес на разработване, изпълнение, актуализация, наблюдение и оценка на ПИРО при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

В процеса на реализация на плана се спазват принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности.

В процеса на изпълнение на ПИРО е важно създаването на нови и поддържането на изградените вече ефективни партньорства. Това дава възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства. Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и международно сътрудничество.

През настоящата година се постави началото на модел на партньорство за извършване на интегрирани териториални инвестиции в общината с участието на още три общини, представители на бизнеса, учебни и здравни заведения, НПО. за реализиране на съвместни инициативи чрез разработване и депозиране на две концепции за интегрирано териториално развитие. Концепциите са одобрени от Регионален съвет за развитие на СИР в рамките на годината, а за три от общо 6-те инвестиции с осигурено финансиране по оперативните програми „Развитие на регионите“, „Околна среда“, „Образование“ и „Развитие на човешките ресурси“ са подадени проектни предложения. Очаква се подаването на останалите три проектни предложения да се осъществи през 2025 г.

Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Неправителствени организации, учебни заведения, читалища, специализирани местни и регионални структури и много други публични субекти попадат също в списъка на активните партньори по време на изпълнение на ПИРО. Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на плана.

6. Резултати от извършените оценки към края на 2024 година

Таблица 30: Оценка на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2024 г. по приоритети и брой проекти

Приоритет	Прогнозен брой проекти	Прогнозна стойност хил. лева	Отчетен брой изпълнени проекти 2024 г.	Отчетна стойност на изпълнените проекти за 2024 г. хил. лева	Техническо изпълнение в % за 2024 г.	Финансово изпълнение в % за 2024 г.
ПРИОРИТЕТ 1	41	35955	3	105	7.32	0.29
ПРИОРИТЕТ 2	17	12152	4	14	23.53	0.12
ПРИОРИТЕТ 3	21	10299	9	701	42.86	6.80
ПРИОРИТЕТ 4	22	12205	6	1 014	27.27	8.31
ПРИОРИТЕТ 5	24	31363	33	14 266	137.50	45.49
ВСИЧКО	125	101974	55	16 100	44.00	15.79

Резултатите от извършените оценки след направения подробен анализ на реализираните проекти и дейности и напредъка в изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. на Община Велики Преслав за календарната 2024 г. по приоритети са обобщени в Таблица 30.

Данните илюстрират приноса на изпълнените проекти и дейности през годината за постигане на съответните приоритети на Плана за интегрирано развитие.

Финансовото изпълнение спрямо заложеното в индикативната финансова таблица на ПИРО е най-добро при Приоритет 5 – 45,49%, следван от Приоритет 4 с 8,31% и Приоритет 3 с 6,80%.

Техническото изпълнение на база брой проекти през годината е най-успешно при Приоритет 5 – 137,50%, следвано от Приоритет 3 – 42,86% и Приоритет 4 – 27,27%.

ИЗВОД:

Общото финансово изпълнение на ПИРО на община Велики Преслав за 2024 г. е 15,79%, а техническото 44% спрямо заложеното в Програмата за реализация на плана. В края на годината в процес на изпълнение са още проекти и дейности, резултатите от които ще бъдат отчетени в годишния доклад за следващата отчетна 2025 година.

На тази база можем да дадем много добра оценка на общото изпълнение на проекти и дейности от плана за развитие през четвъртата година на неговото прилагане. Стартирането на финансиращите европейски програми за периода 2021-2027 г. и ПВУ, както и изпълнението на проектите от Концепциите за интегрирани териториални инвестиции ще дадат възможност за привличане на повече ресурси в община Велики Преслав и по-съществен напредък в изпълнението на ПИРО през следващите години.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

Отчетната 2024 е четвъртата година на действие и прилагане на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г., през която са приключени 55 проекта и дейности на обща стойност 16 100 176 лева. През предходната 2023 г. в общината са реализирани 76 проекта и дейности на обща стойност 9 406 438 лева.

Въпреки трудностите и предизвикателствата, породени от влошаващите се социално-икономически условия и фактори на външната среда, политическата, финансова и икономическа нестабилност, е реализиран съществен напредък в изпълнението на плана.

Финансирането на повечето проекти и дейности през отчетната 2024 година е от държавния бюджет, европейските фондове, чрез ПРСР и общинския бюджет.

Отчетната 2024 година се характеризира с поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост. Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващите войни в Украйна и Сирия и последвалият ръст на цените, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас и поредните парламентарни избори забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и приемането на Националния план за възстановяване и устойчивост. Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

И през 2024 г. се работи активно за пълноценно изпълнение на дейностите, водещи до подобряване на всички сфери на обществения живот в общината, но все пак демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават.

Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни на НСИ през 2023 г. в община Велики Преслав живеят 10 096 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественият прираст на населението остава отрицателен, като през 2023 г. е -144 души. Механичният прираст за същата година е положителен +71 човека. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2023 г. е намаляло със 71 души.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е сравнително добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2024 г. е 7,59% и бележи спад спрямо предходната година.

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Доходите изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия през 2023 г. спрямо 2021-2022 г.

Въпреки предизвикателствата през 2024 година и негативното влияние на войните, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики

Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

В настоящия годишен отчетен доклад са обхванати проектите на Община Велики Преслав, читалища, училища и детски градини за които има официална информация. За съжаление липсват данни за проектите и инвестициите на местния бизнес, финансирани със собствени средства и банкови заеми, така че вероятно постигнатият напредък в изпълнението на общинския план за развитие е още по-голям.

Най-успешен през отчетната 2024 година по техническо и финансово изпълнение е Приоритет 5 „Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии“ с 137,50% техническо и 45,49% финансово изпълнение. На второ място по техническо изпълнение е Приоритет 3 „Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем“ с 42,86%. Втори по финансово изпълнение е Приоритет 4 „Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни“ с 8,31%. Трети с 27,27% техническо изпълнение е Приоритет 4. Приоритет 3 е трети по финансово изпълнение с 6,80%. На четвърто и пето място по изпълнение остават Приоритет 2 „Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска“ и Приоритет 1 „Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството“.

В Индикативната финансова таблица към ПИРО на община Велики Преслав 2021-2027 г. за петте основни приоритета са заложили 125 проекта и дейности на обща стойност 101 947 хиляди лева. За календарната 2024 г. са изпълнени 55 проекта и дейности на обща стойност 16 100 176 лева. Изводът е, че приключените през 2024 г. проекти и дейности са допринесли за 44% техническо и 15,79% финансово изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав, което е добър напредък за четвъртата година от прилагане на стратегическия документ.

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2024 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурата, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, ръст на средната работна заплата и други положителни въздействия. Образователната система е добре организирана и модернизирана, но броя на децата и учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за четвъртата година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки войните, инфлацията, извънредните разходи и трудностите в условията на политическа, икономическа и финансова криза.

В резултат на направения годишен преглед за напредъка в изпълнението на Плана за интегрирано за развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г. и подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа, идентифицираме следните действия, които е необходимо да бъдат извършени:

- ПИРО да се актуализира след изготвена Междинна оценка, като се направи нов социално-икономически анализ с резултатите от Преброяване на населението и жилищния фонд през есента на 2021 г. и се съгласува с Програмата за управление на Кмета на общината за периода 2023-2027 г. и с окончателните варианти на НПВУ, СПРЗСР и Програмите за периода 2021-2027 г., като базови източници на финансиране;

- Да се изпълнят възможностите за партньорски проекти с бизнеса и съседни общини;

- Бизнесът да предоставя на Община Велики Преслав информация за своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и докладите за наблюдение изпълнението на ПИРО;
- Да се създаде работна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;
- Община Велики Преслав да продължи балансираната си териториална политика за местно развитие, като осъществява проекти, мерки и дейности във всички населени места;
- Реализираните извънпланово мерки и дейности, които съответстват на визията, основните приоритети и цели в ПИРО, да бъдат добавени в годишните отчети за изпълнение на документа;
- Годишното отчитане на изпълнението на йерархично подчинените на ПИРО документи – стратегии, програми и планове, се извършва в различен времеви диапазон, което поражда информационен дефицит за развитието на отделните сектори и не позволява постигането на необходимата пълнота в съдържанието на Доклада за наблюдение на изпълнението на плана, който би следвало да обобщава резултатите от изпълнението на всички секторни политики на Община Велики Преслав.

Настоящият Годишен отчетен доклад е разработен на основание чл. 23 от Закона за регионалното развитие (ЗРР), чл. 40 и чл. 91 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР) и е приет с Решение на Общински съвет – Велики Преслав № .....

